

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

**BULUT VE
BASİT GEOMETRİK MOTİFLER**

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. BULUT MOTİFLERİ	3
1.1. Bulut Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi.....	4
1.2. Tanımı	4
1.3. Çinide Kullanılan Bulut Motifleri ve Kullanım Yerleri.....	9
1.4. Çizim Tekniği.....	13
UYGULAMA FAALİYETİ.....	18
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	32
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2.....	36
2. GEOMETRİK MOTİFLER	36
2.1. Geometrik Motiflerin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi.....	37
2.2. Tanımı	38
2.3. Çinide Kullanılan Geometrik Motifler ve Kullanım Yerleri.....	38
2.4. Çizim Tekniği.....	47
UYGULAMA FAALİYETİ.....	55
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	65
MODÜL DEĞERLENDİRME	70
CEVAP ANAHTARI.....	74
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	76
KAYNAKÇA	77

AÇIKLAMALAR

KOD	211GS0106
ALAN	Seramik ve Cam Teknolojisi
MESLEK / DAL	Çinicilik
MODÜLÜN ADI	Bulut ve Basit Geometrik Motifler
DERSİN ADI	Türk Motifleri
MODÜLÜN TANIMI	Türk süsleme Sanatları Ana Motiflerinden olan; Bulut motiflerini ve Basit Geometrik motifler ile ilgili temel bilgi ve çizim becerilerinin kazanıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Rumi motifleri -2- modülünü almış olmak.
YETERLİK	Bulut motiflerini ve basit geometrik motifleri çizmek.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk süsleme sanatları ana motiflerinden olan bulut motiflerini ve basit geometrik motifleri; asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. Amaçlar 1. Bulut motiflerini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. 2. Basit geometrik motiflerini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Atölye ortamı ve bu ortamda bulunan çizim masası, Parşömen kâğıdı, resim kâğıdı, 0,5 kalem, gönye, cetvel. Ayrıca iş güvenliği ile ilgili ekipmanlar.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci;

Türklerin ana yurdu olan Orta Asya'da, en eski sanat kollarından biri de seramiktir. Orta Asya Türk seramiklerinin süslemeli olanları, genellikle geometrik nadiren bitkisel benzeri süslemelerdir. Türk boyları içinde, sanat konusunda yoğun faaliyet gösterenler Uygur Türkleridir. Türk süsleme sanatı sürekli gelişim içinde günümüze kadar ulaşmıştır. Bu süreklilikteki en aktif rol Uygur Türklerince sağlanmıştır.

Köklü ve zengin coğrafyada XI. Yüzyıldan XV. Yüzyıla kadar egemenliğini sürdüren Selçuklu devleti ve beylikleri döneminde de geometrik motiflerin en güzel düzenlemeleri yapılmıştır. Geometrik motiflerin birleşmesinden oluşan ağlar Türk süsleme sanatında çok önemli bir yer tutar.

Orta Asya'da Hunlar, Göktürkler, Uygurlar, Avarlar, Karluklar, Peçenekler gibi çeşitli isimlerle siyasi ve askeri varlık gösteren Türk boyları, komşu kültürler olan Çin ve Hint kültürlerinden de etkilenmişlerdir. Çin eserlerinde pek çok rastlanan bulut motifi mitolojik varlıklardan sayılan Simurg ve ejderhanın boğuşmaları sırasında hırs ve gazap hali olarak burunlarından çıkan buharın veya ateşin ifadesidir. Bunun Çin bulutuna kaynak kabul edileceğini gösteren vesikalarda var. 15. ve 16. yüzyıllar bulut motifinin en çok ve süslemede en yaygın olarak kullanıldığı dönemdir. Türkler bu konuda da gerçekçi davranmışlar ve ilham kaynağı olarak hayran kaldıkları sevdikleri tabiatı seçmişlerdir. Gerek kullanma tarzları gerekse çizim şekilleri itibarıyla Türkler de bulutun çıkış noktası tabiidir diyebiliriz.

Dönemin değerli sanatçılarının, bulut stilizasyonundaki başarıları, ne kadar iyi birer gözlemci olduklarını bizlere kanıtlamaktadır.

Modülün konusu olan bulut ve geometrik motiflerin incelenmesi ile bize özgü olan çini sanatımızın gelişimi ve değişimi konusunda bilgi sahibi olacaksınız.

Bu motiflerin kaynağı bize atalarımızın gelenek ve göreneklerini, düşünce, zevk ve kültürünü yansıtmaktadır.

Klasiklerdeki bulut ve geometrik motif çeşitleri uygulanarak atalarımızdan kalan bu güzel miras gelecek nesillere ulaştırılacaktır.

Bulut ve geometrik motiflerin klasik biçimlerini öğrenerek aslına uygun ve estetik motifler çizebileceksiniz.

Bu modül çini sektöründe istenilen estetik motif çizerek desen hazırlayabilen nitelikli eleman yetişmesine yardımcı olacaktır.

Bu modülü başarı ile tamamladığınızda çininin en yaygın uygulandığı desen üretimindeki ihtiyacı karşılayacaksınız. Uygulayacağınız çizim teknikleri ile aslına uygun motifler çizerek estetik desenler hazırlayabileceksiniz.

Modülün yaşamınıza değer kazandırması umuduyla başarılar dileriz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bulut motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilen faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
- Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan Bulut Motifli Çinileri gözlemleyerek,
- Çevrenizdeki çini satış mağazalarında bulunan Bulut Motifli Çinileri gözlemleyerek,
- Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden Bulut Motifini inceleyerek,
- İnternette konu ile ilgili siteleri araştırarak,
- Bulut Motifi ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

1. BULUT MOTİFLERİ

Türk tezyini sanatlarında önemli bir yer işgal eden bulut motifine çıkış yeri olarak Çin gösterilir. Bulut motifinin kaynağı Çin sanatına dayandırılır. Bu nedendir ki bu motife “Çin Bulutu” da denir. Efsanevi bir hayvan olan ejdere Çin sanatında oldukça sık rastlarız. Çin inanışlarına göre ejder bir güç sembolüdür. Göklerin koruyucusu ve tek hâkimidir. Arseven bulut motifini ejderin kıvrık formuna benzetmektedir. Bazı sanat tarihçileri de bu bulut motiflerini ejderin ağızından çıkan ateşe veya buhara dayandırmaktadır.

Gerek eski Çin sanatına gerekse İran sanatına dikkat edersek bilhassa minyatürlerde konular umumiyetle efsanelere bağlanır. Motiflerde bu konulara uygun şekilde genellikle hayal mahsulüdür. Nitekim Çin eserlerinde pek çok rastlanan bulut motifi mitolojik varlıklardan sayılan Simurg ve ejderha'nın boğuşmaları sırasında hırs ve gazap hali olarak burunlarından çıkan buharın veya ateşin ifadesidir. Bunun Çin bulutuna kaynak kabul edileceğini gösteren vesikalarda var.

Bulut motifinin kullanımına İran sanatında da bolca rastlarız.

1.1. Bulut Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi

Türk sanatına tam anlamıyla girişi ise 2. Beyazıt Döneminde olmuştur.15. ve 16. yüzyıllar bulut motifinin en çok ve süslemede en yaygın olarak kullanıldığı dönemdir. Ancak hatayi ve rumi üsluplarında olduğu gibi bulut da Osmanlı sanatında tamamıyla kendine has bir üsluplaşmayla karşımıza çıkar.

Türkler bu konuda da gerçekçi davranmışlar ve ilham kaynağı olarak hayran kaldıkları sevdikleri tabiatı seçmişlerdir. Gerek kullanma tarzları gerekse çizim şekilleri itibariyle Türkler de bulutun çıkış noktası tabiattır diyebiliriz.

Merhum Muhsin Demironat'a göre meseleyi felsefi olarak incelersek bulut yağmurun kaynağıdır. Yağmur ise bitkilerin gelişip büyümesini sağlar. Bu nedenle buluta önem verilmiş ve tezyinata sokma gayreti gösterilmiştir” Bugünkü bilgilerimize nazaran, Çin bulutu'nun Osmanlı-Türk tezyinatına XV. Asrın ortalarında (Bursa'daki 11. Murat türbesinin kalem işleri, 1452), tezhipli eserlerde ise 899/1494 yılında girdiği görülmektedir; Daha sonra, halıdan çiniye, kumaştan işlemeye kadar yayılmıştır.

1.2. Tanımı

Çiziliş itibariyle bulut motifini iki grupta toplayabiliriz:

1-Yığma bulut motifleri, bulut kıvrımlarının üst üste getirilerek kümeleştirilmesinden oluşur. Yığma bulut motifleri desen içerisinde;

- Gökyüzündeki bulutu yansıtmak (minyatürde),
- Boşluk doldurmak,
- Motiflere başlangıç noktası yaratmak amacıyla kullanılan motiflerdir.

Resim 1.1'de motiflere başlangıç noktası yaratmak amacıyla desenin çıkış noktalarında kullanılan yığma bulut motifi örneği görülmektedir.

Resim 1.1: Desenin çıkış noktalarında kullanılan yığma bulut motifleri

Resim1. 2’de desendeki boşlukları doldurmak amacıyla kullanılan yığma bulut motifi örneği görülmektedir.

Resim 1.2: Kompozisyonda boşluk doldurmak amacıyla kullanılan yığma bulut motifi

2-Dolantı veya çizgi bulut: Bazı kaynaklarda da stilize bulut olarak geçmektedir. Stilize bulut, gökyüzündeki bulut motifinden tamamıyla farklılaşarak üsluplaşan bir motiftir. Bir yılan gibi kıvrılarak, yalnız veya diğer motiflerin arasında, serbest bir kompozisyon anlayışıyla kullanılan motiflere “S” şeklinde bulut motifleri denir.(Bunlar daha önce sözünü ettiğimiz ejder formuna benzeyen motiflerdir.)

Rumi üslubunda olduğu gibi bulut motifinin kollarıyla da “ayrıca bulut” formlar oluşmuştur. Ayrılan kollarla oluşan bulutlar ikili ve üçlü dilimler şeklinde çıkabilir. Rumi şemaları incelendiğinde her iki üslupta da kompozisyonun işleyiş mekanizmasının yani motiflerin birbirine bağlantısının çok benzer olduğu göze çarpmaktadır.

Dolantı (çizgi) veya stilize bulutlar kullanılış şekline göre şu gruplara ayrılabilirler.

- a) Dağınık veya Serbest bulut: Kompozisyon içindeki diğer motifler arasında desene bir çeşni katmak için kullanılan çizgi veya dolantı buluttur.

Resim 1. 3’de Dağınık veya Serbest bulut motifi örneği görölmektedir.

Resim 1. 3: Desene zenginlik katmak amacıyla kullanılan dağınık veya serbest bulut motifi

- b) Ayırma bulut: Deseni tekdüzelikten kurtarmak ve bir cazibe katmak için zemini paftalara ayırmak gerekir. Bu renk ayırımında kullanılan çizgi (dolantı) tipindeki bulut motifine ayırma bulut denir. (Resim 1.4)

Resim 1. 4: Ayırma bulut motifli çini alınlık

c) Ortabağ: isminden de anlaşılacağı gibi desen içinde sapsarı bağlama vazifesi gören bulut motifleridir.

İki şekilde kullanılır.

- Dolantı bulutun bir noktada başka bir bulut motifi ile bağlanması. Dolantı bulut motiflerini bir noktada birbirine bağlamak amacıyla kullanılan ortabağ çeşitidir.(Resim 1. 5)

Resim 1. 5: Dolantı bulut motiflerini birbirine bağlayan ortabağ bulut örneği

- Gerdanlık veya çember tabir edilen, çıkma olarak da kullanılan ortabağ çeşitidir. Genellikle buketlerin sapsarısını bağlamak için kullanılan bu motifte de simetri vardır. (Resim 1.6)

Resim 1. 6: Buketlerin saplarını bağlamak için kullanılan Ortabağ bulut motifi örneği
d) Tepelik: Motifin veya kompozisyonun tepe noktalarında kullanılan bulut motifidir. Simetri vardır. Resim 1. 7’de Klasik mavi-beyaz çini tabak ayrıntısı üzerinde tepelik örneği görülmektedir

Resim 1. 7: Klasik tepelik örneği.

e) Hurde bulut: Yaprak, hatayi gibi başka cins motifleri süsleme unsuru olarak kullanılan bulut motifleridir.

Resim 1. 8’de görülen yaprakların içindeki hurdelenmiş bulut motifleri ile süslenmiştir. Gül Aşağıdaki klasik çini pano Eyüp Sultan türbesi’nde bulunmaktadır.

Resim 1.8: Hurdeli bulut motifli pano

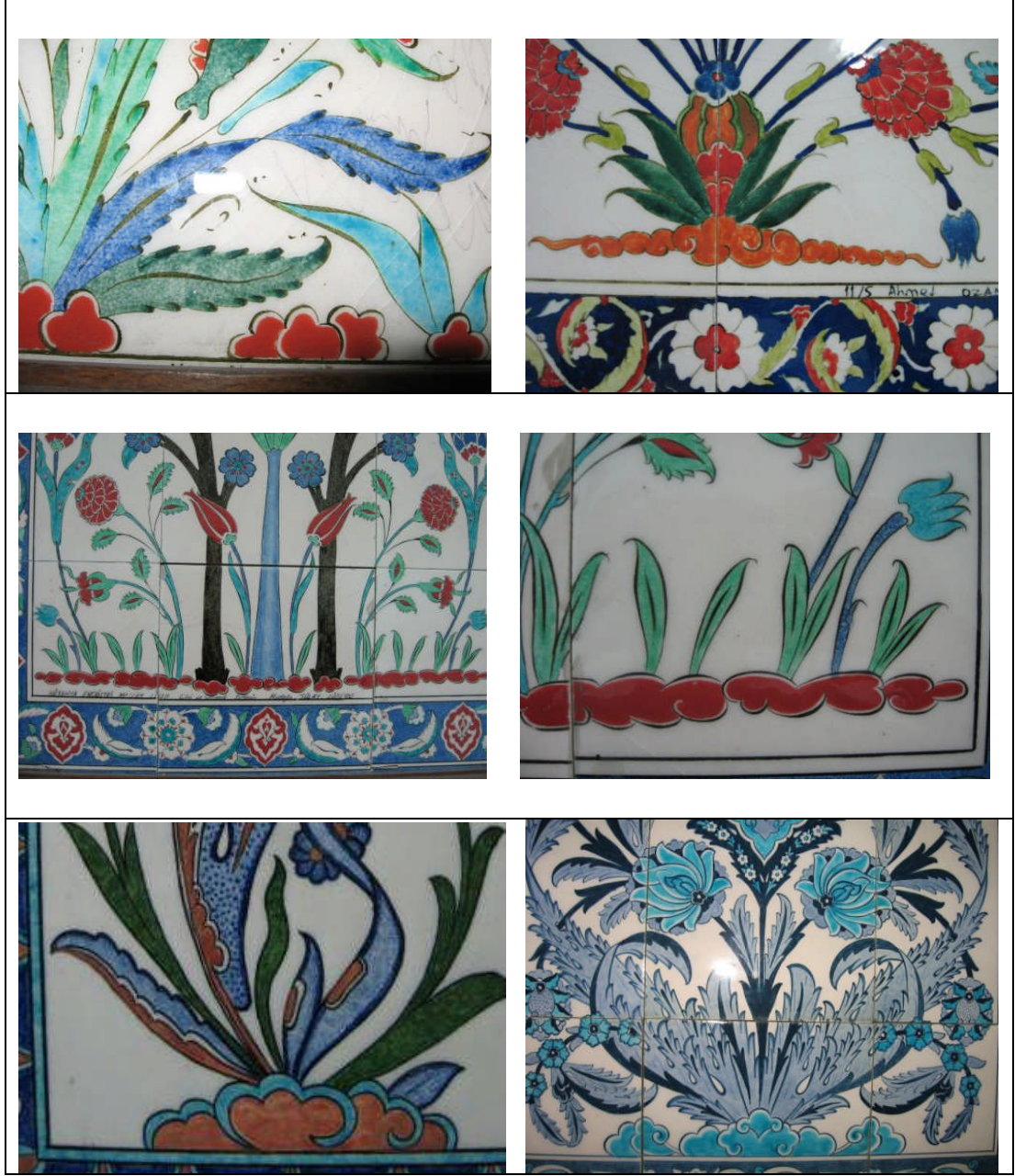
1.3. Çinide Kullanılan Bulut Motifleri ve Kullanım Yerleri

Resim 1. 9’da görülen Klasik tabak formlarında, zeminin tamamına serpiştirilen bulut motifleri ile ana desen oluşturulmuştur. Klasik dik formlardan sürahi ve maşrapa zeminleri de bulut motifleri ile süslenmiştir.

Resim 1. 9: Klasik tabak, sürahi ve maşrapa formlarına uygulanan bulut motifleri

Resim1. 10'da desenin çıkış noktalarında kullanılan yığma bulut motifi örnekleri görülmektedir.

Resim1. 10: Desenin çıkış noktalarında kullanılan yağma bulut motifi örnekleri

Resim 1. 11’de Dolantı (çizgi) bulut motifinin kullanıldığı klasik pano örnekleri görülmektedir.

Resim 1. 11: Çizgi bulut motifli klasik çiniler

Resim 1.12’de görülen bordürü çizgi bulut motifleri ile oluşturulan klasik pano kenar suyu Süleymaniye Camii çinilerindedir.

Resim 1.12: Bulut motifli klasik pano kenar suyu

Yüzeyi boş kalan motiflerin içinin bulut motifleri ile doldurulduğu örnekler klasiklerde yoğun olarak kullanılmıştır. Resim 1.13’de klasik pano üzerinde yer alan hurde bulut motifi görülmektedir.

Resim 1.13: Hurde bulut motifli klasik çini pano

1.4. Çizim Tekniği

Gerekli malzemeler
Parşömen kâğıdı
0,5 Kalem (2B uçlu)
Gönye, cetvel
Resim kâğıdı
Silgi

Yığma bulut: Simetrikli veya simetrisiz olabilir. Motif büyük zemin için hazırlanıyorsa çift çizgi ile süslenebilir. Sanatçının kendi isteğine göre ve kompozisyonun gereğine göre, kıvrımları çoğaltarak motifi büyüttüğü veya küçük çizdiği görülmektedir.

Desenin kök kısmında dalların yoğunlaştığı yerde; yığma bulut motifleri de kat kat çoğalarak çizilir. Katlı yığma bulut motiflerinde, alt sıradan üste doğru aşamalı çizmek gerekir. Desenin alt kenarlarında dallar azalır. Yığma bulut motifleri de merkezden kenarlara doğru incelenerek sonlanır. Merkez bulut motifinden başlanarak çizim yapılır. Sonraki aşamada sağ ve sol kenardan en dışa doğru yığma bulut motifleri çizilir.

Aşağıda görüldüğü gibi yığma bulutların altına basit yaprak motifleri kök şeklinde sarkıtılarak çizilebilir. Dalların çıkış noktası olarak çizilen bu motif; dal çıkışlarına göre uzayıp kısalsabilir.

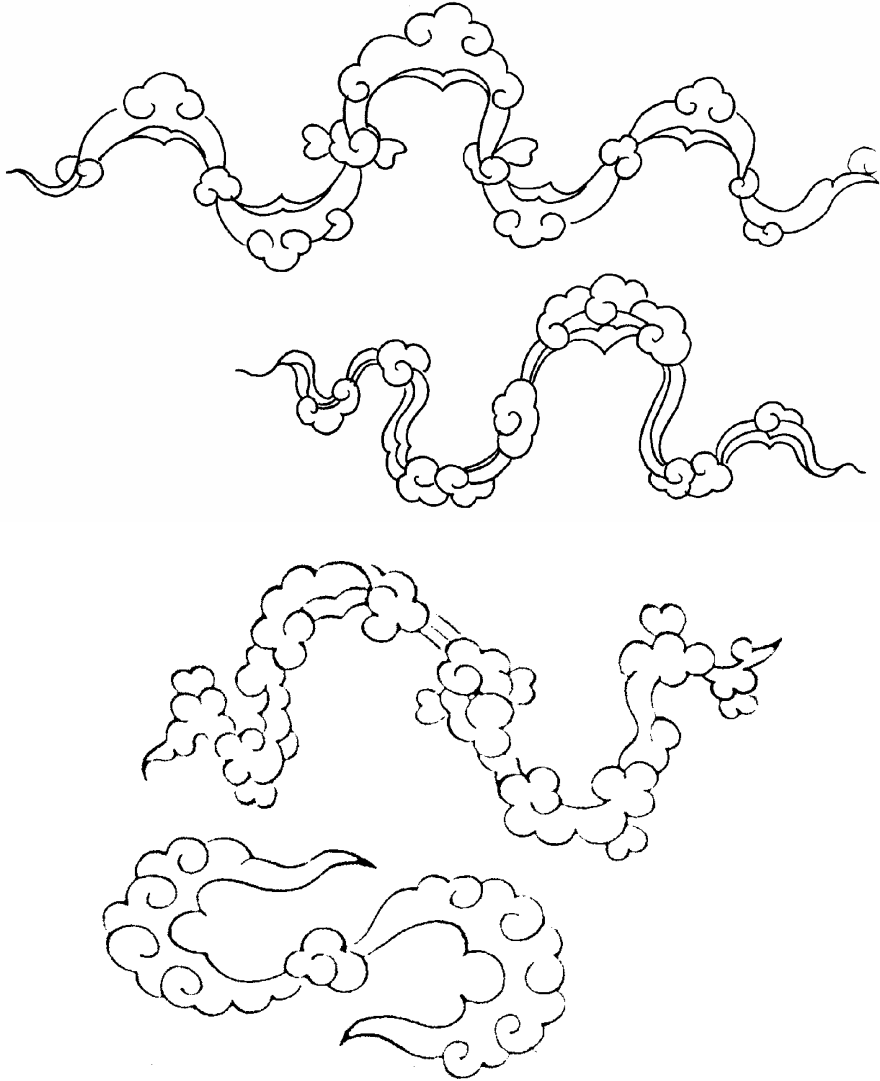
Dolantı veya çizgi bulut motifine yine ilk olarak kanaviçesini çizmek, yani sınır çizgisini belirtmekle başlanır. Bunun için iki ayrı yöndeki iki çizgi belirli noktalarda kesişmek suretiyle çizilir.

Kanaviçesini teşkil edecek olan bu iki çizginin yerleştirilmesinde göz terbiyesi ve bunun eseri olan bir ahenk aranmalıdır. İster simetri olsun, ister olmasın ki bu çizgi bulutun kullanılma tarzına göre değişir. Bir uyum ve zarafet göstermesi şarttır.

Böylece hazırlanan kanaviçenin üzerine detay işlenir. Çizgilerin kesişme noktaları birer motifle kapatılır.

“S” şeklindeki bulut motifi diğer bulut formlara da temel teşkil eder. Dolayısıyla bu motifin çizimini vererek kompozisyonda kullanılan diğer bulut motiflerin formlarına da ışık tutmuş olacağız. Diğer motiflerde de olduğu gibi bu motifin de çizimine sınırı belirlenerek başlanır. İki uçtaki iki çizgi farklı noktalarda kesişmek üzere birleştirilir. Kesişen noktalara orta bağ motifleri yerleştirilir Daha sonra gerek görülen yerler süslenerek “S” şeklindeki bulut form tamamlanmıştır.

Bulut üslubunda kullanılan motifler benzer işlevlerinden ötürü rumi motifleri ile aynı isimler altında toplanabilirler. Buna göre bulutun kendisi orta bağ ve tepelik ana motifleri oluşturur. Ancak yukarıda sözünü ettiğimiz rumi motiflerinde belli kural ve estetik anlayışlara bağlı kalındığını ve çoğaltılan çeşitlerde bu kurallar uyulduğunu gördük. Bulut üslubunun kurallarında daha esnek davranıldığı dikkat çekmektedir. Bolca kullanılan kıvrımlar, kompozisyonun oluşumunda akıcılığı sağlayarak desen çizimini kolaylaştırmıştır. Hatayi ve rumi üslubunda olduğu gibi, bulut üslubu motifleri de diğer üslup motifleriyle aynı sapın üzerinde yer almazlar, ancak diğer motiflerle aynı düzenlemenin içinde kullanılabilirler.

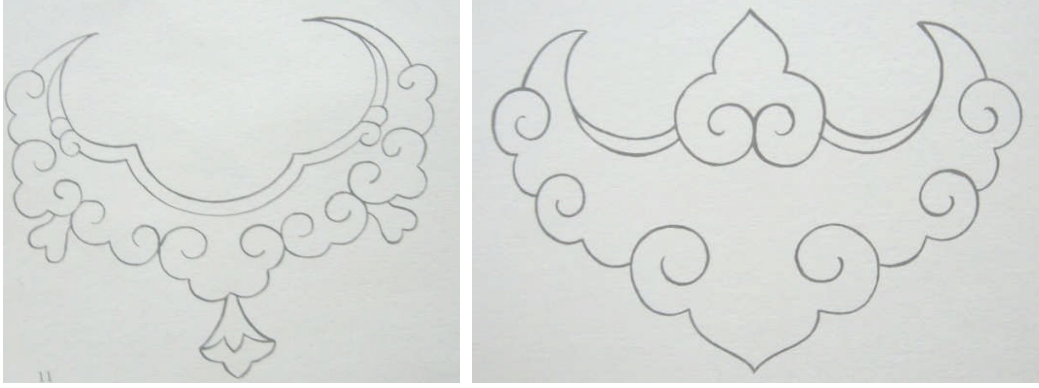

Orta bağ ve tepelik bulut motifi rumi üslubunun olduğu gibi bulut kompozisyonunun da vazgeçilmez elemanlarıdır.

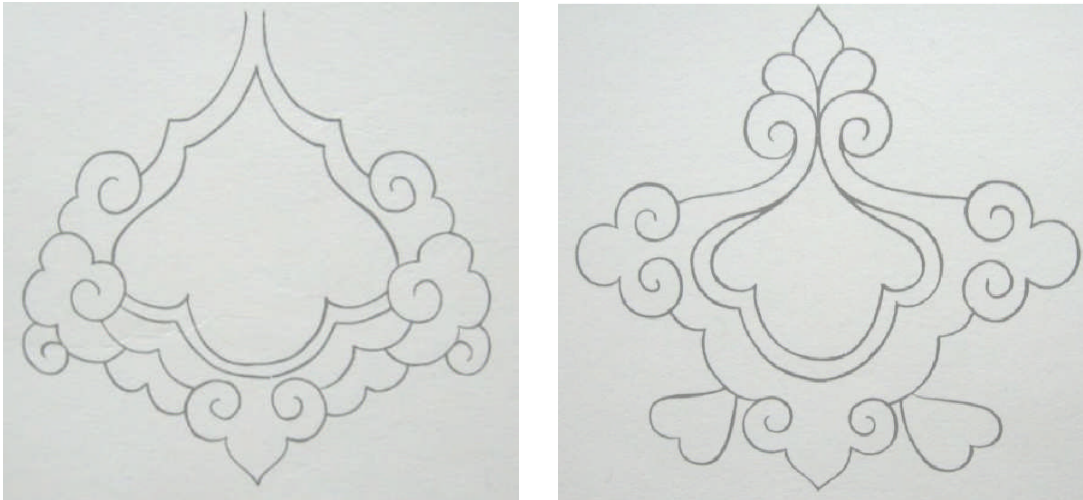
Orta bağ bulut formların uzayan kollarının kesiştiği noktalara veya desenin çıkış noktalarına yerleştirilir. En basit şekliyle hilali andıran ve kıvrımlarla süslü ortabağdan genellikle çıkış yapılır. Bir kapalı formun orta bölümüne yerleştirilen orta bağdan iki sap yukarıya iki sap da aşağıya çıkarılır.

Bulut kompozisyonlarında belirgin şekilde birbirinden form olarak ayıramadığımız tepelik ve orta bağ motiflerinin kompozisyondaki kullanımlarının ve işlevlerinin birbirine benzediğini görmekteyiz.

Ortabağ motifinde kalın veya ince bir hilal ay kanaviçesi içine üstten ikili, üçlü veya dörtlü bölüntüler yapılır. Kanaviçe iki bölüntülü, üç bölüntülü ve dört bölüntülü bulut motifleri ile doldurulur.

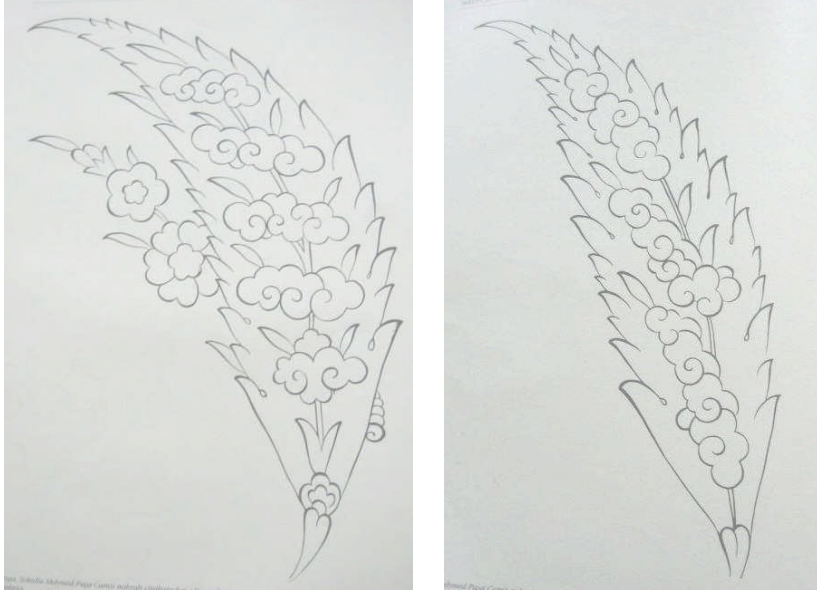
Tepelik motiflerinin alt kısmı da, üst kısmı da kapalı çizilir. İç kısmı damla kanaviçesinden oluşur. Tepelik motifinde kanaviçe içine üstten ikili, üçlü veya dörtlü bölüntüler yapılır.

Hurde bulut motifleri üzerinde kullanıldıkları motifin biçimine göre çizilir.

Yaprak, hatayi gibi başka motifleri süsleme amacıyla kullanıldığı için hurde bulutlar üzerindeki motifin biçimine göre istenilen şekil ve büyüklükte çizilir.

Yaprak üzerine yapılan hurde bulutlarda önce yaprağın eksen çizgisini çizilir. Eksen çizgisi dal olarak kullanılır. Dalların arasına yığma bulutlar serpiştirilir. Bahar dalı görünümünde olan hurde bulut motifini basit yapraklarla süslenir.

Çizgi bulutların klasiklerde geçme şeklinde kullanıldığı örneklerde çoğunluktadır. Motif birbirinin içinden dolanarak geçecek şekilde çizilir.

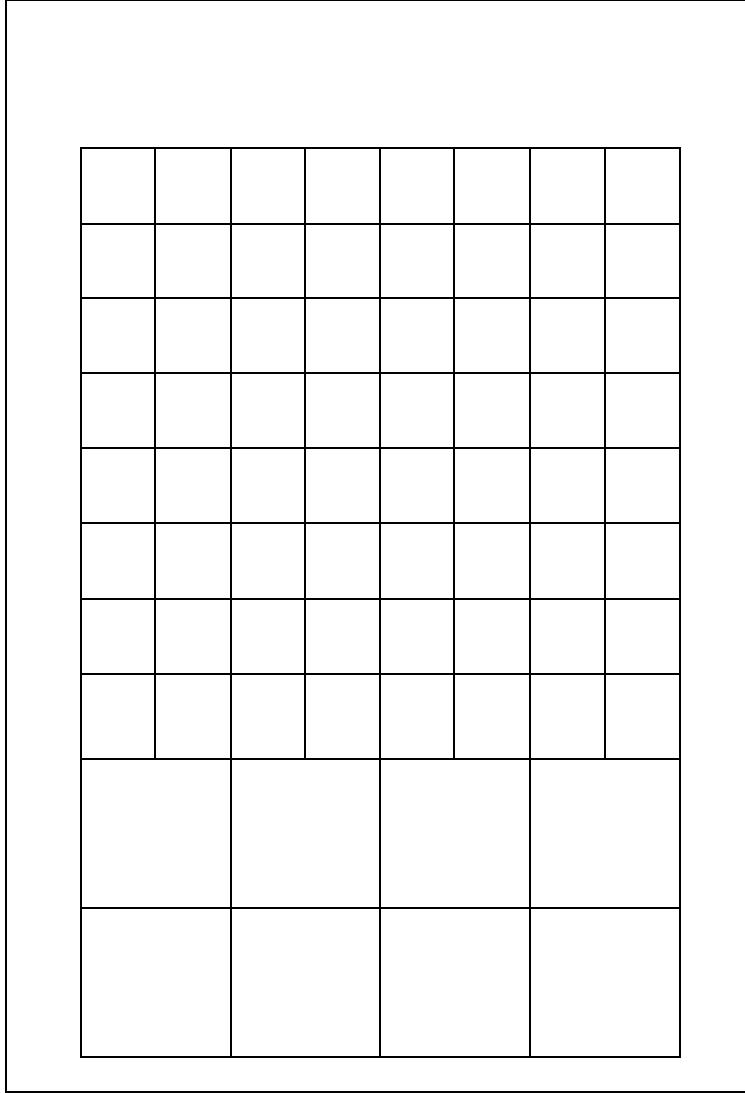

UYGULAMA FAALİYETİ-1

YIĞMA BULUT MOTİFİNİN ÇİZİMİ

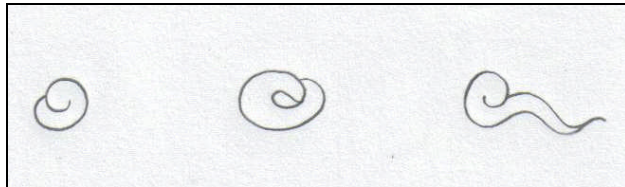
İşlem Basamakları

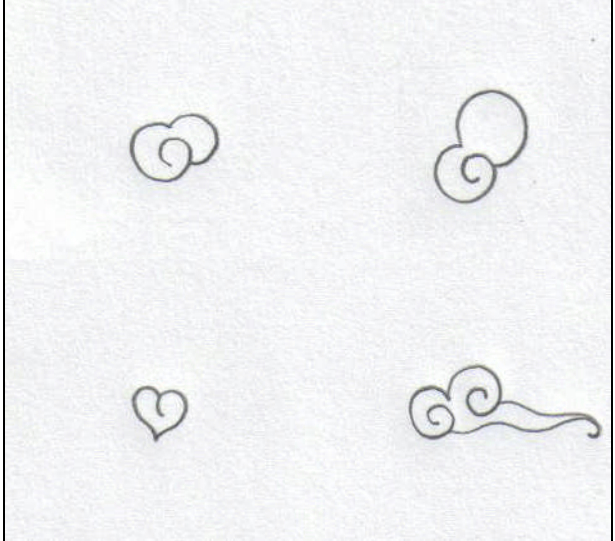
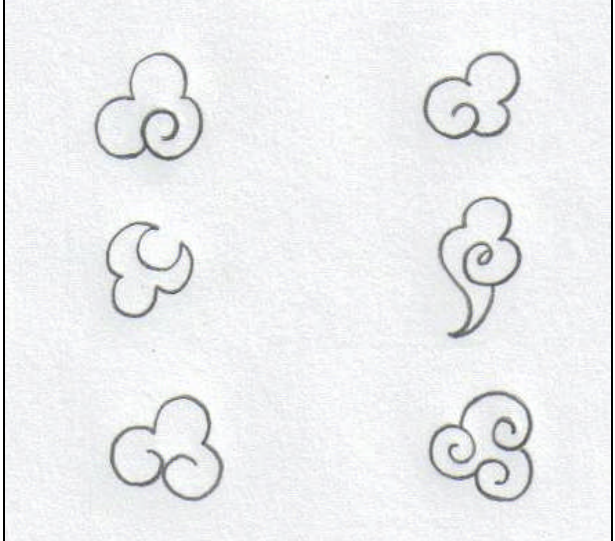
- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 240x160 mm'lik çizim alanını, -ilk sekiz sıra 20x20 mm ölçülerinde kareler - son iki sıra 40x40 mm. ölçülerinde karelere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

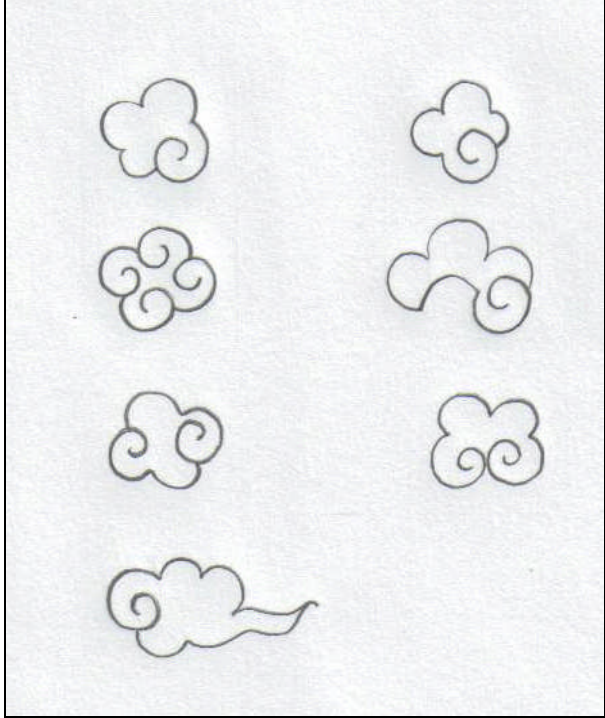
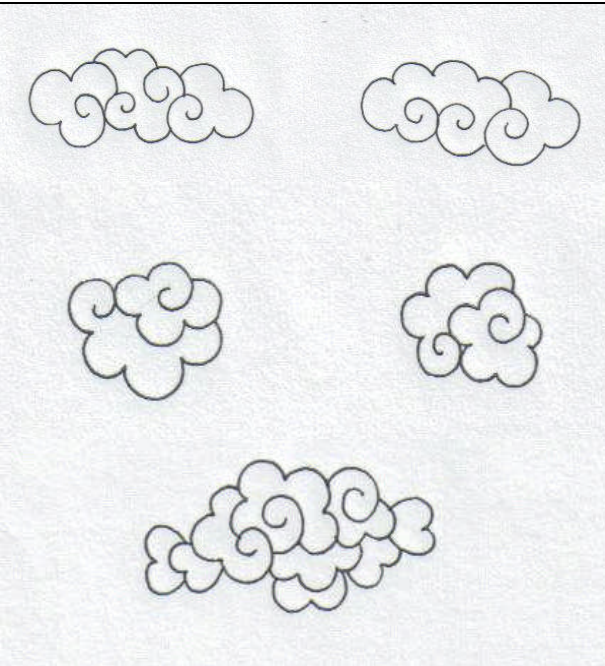
- Aşağıda görülen 20x20 ve 40x40 mm.lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, yığma bulut motifini çiziniz.

- 20x20 mm.lik kareyi ortalayarak çiziniz.
- Tek dönüşlü bulut motifini çiziniz.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ İki dönüşlü bulut motifini çiziniz. ➤ Dalgalı bulutların uç kısımlarda kullanıldığını hatırlayınız.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Üç dönüşlü bulut motifini çiziniz. ➤ Serbest hareketlerle çizim yapmaya özen gösteriniz.	

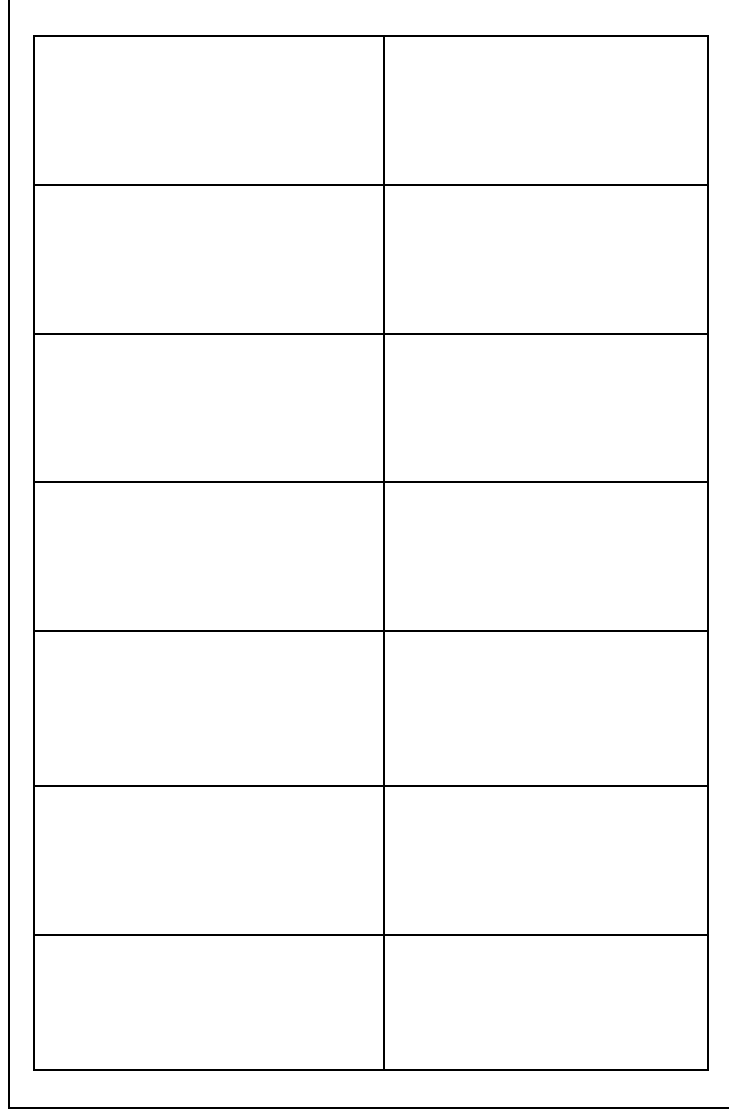
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dört dönüşlü bulut motifini çiziniz. ➤ Yuvarlak dönüşlerin dairesel olmasına özen gösteriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ 40x40 mm.lik kareyi ortalayarak çiziniz ➤ Tek sıra yağma bulut motiflerini çiziniz. ➤ Katlı yağma bulut motiflerini çiziniz. ➤ Alt sıradan üste doğru kat kat çizmeye dikkat ediniz. ➤ Yağma bulut motiflerini temize çekiniz. ➤ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız. 	

UYGULAMA FAALİYETİ-2

ÇİZGİ BULUT MOTİFİNİN ÇİZİMİ

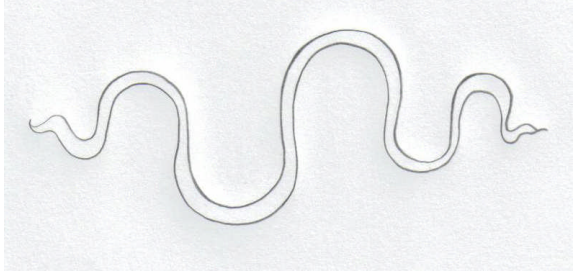
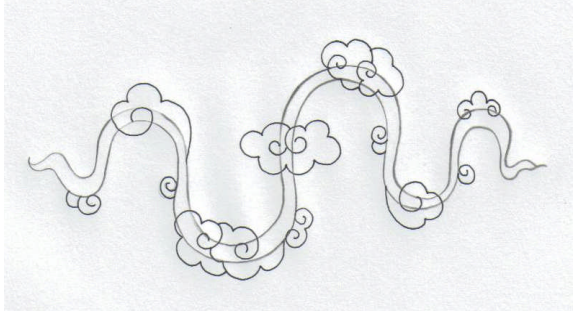
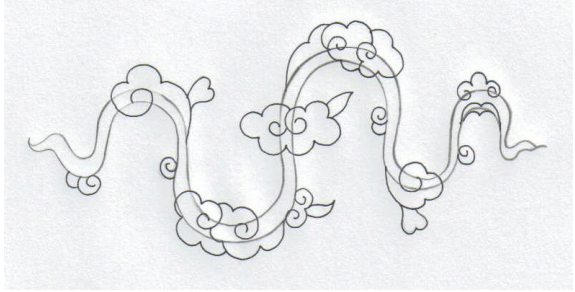
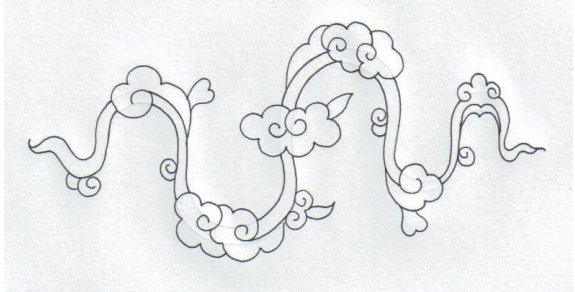
İşlem Basamakları

- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst, sağ, sol ve alt kenarından 10 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 280x180 mm ölçülerindeki çizim alanını, 40x90 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

- Aşağıda görülen 40x90 mm.lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, çizgi bulut motifini çiziniz.

<p>➤ Çizgi bulutun dalgalarını oluşturunuz.</p>	A line drawing of a cloud motif, showing three distinct waves or peaks of varying heights and widths, connected by a continuous line.
---	---

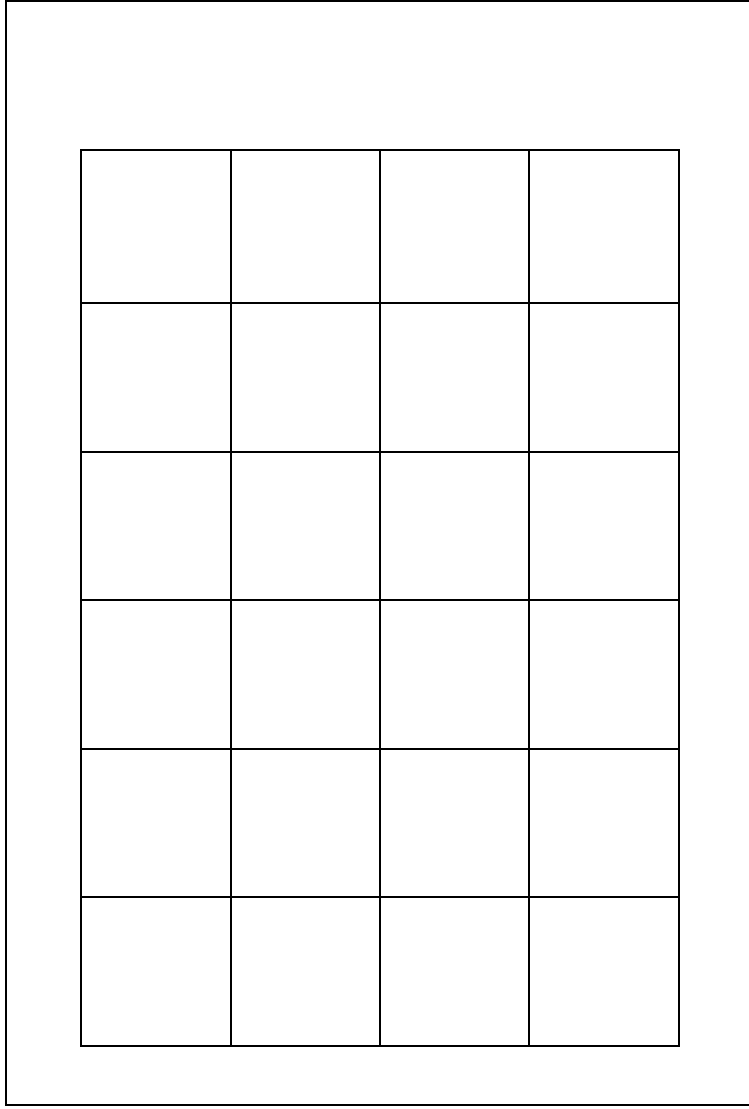
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dalga çizgisine kalınlık veriniz. ➤ Eşit kalınlıkta bir şerit oluşturmaya özen gösteriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bulut motiflerini çiziniz. ➤ Motifleri dalgalı şerit üzerinde eşit aralıklarla serpiştirmeye özen gösteriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motifleri yapraklarla zenginleştiriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çizgi bulut motifini temize çekiniz. ➤ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız. 	

UYGULAMA FAALİYETİ-3

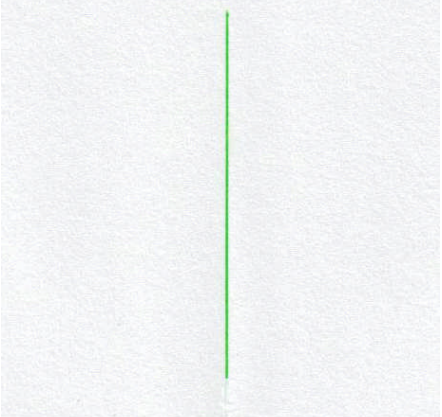

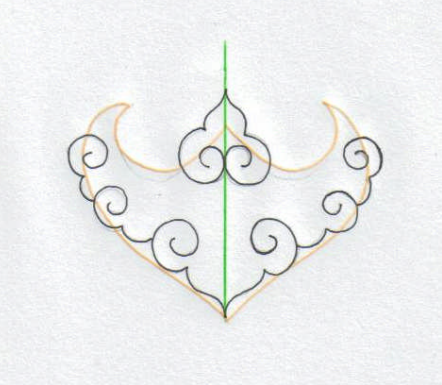
ORTABAĞ BULUT MOTİFİNİN ÇİZİMİ

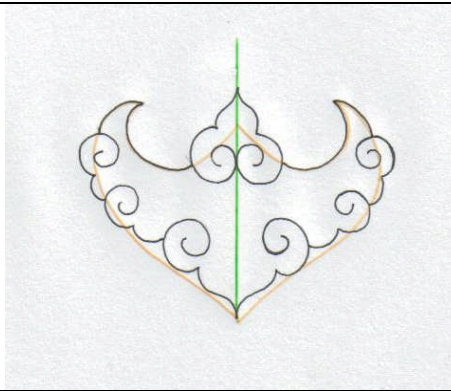
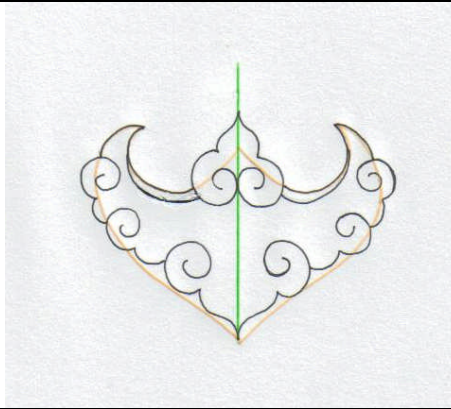
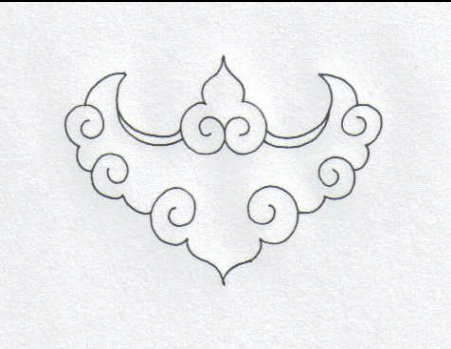
İşlem Basamakları

- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 40x40 mm ölçülerinde karelere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

- **Aşağıda görülen işlem sırasını takip ederek, ortabağ bulut motifini çiziniz.**

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Eksen çizgisini çiziniz. ➤ Eksen çizgisini 40x40 mm.lik çizim alanına ortalayarak çizmeye özen gösteriniz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motifin kanaviçesini çiziniz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kanaviçeye bulut motiflerini yerleştiriniz.	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bulut motiflerini çizgilerle birleştiriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motifin üst kenarına ikinci bir çizgi çekiniz. ➤ Motifin içinde oluşan boş alanları üst kenarındaki çizgiyi çiftleyerek doldurduğunuza dikkat ediniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ortabağ bulut motifini temize çekiniz. ➤ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız 	

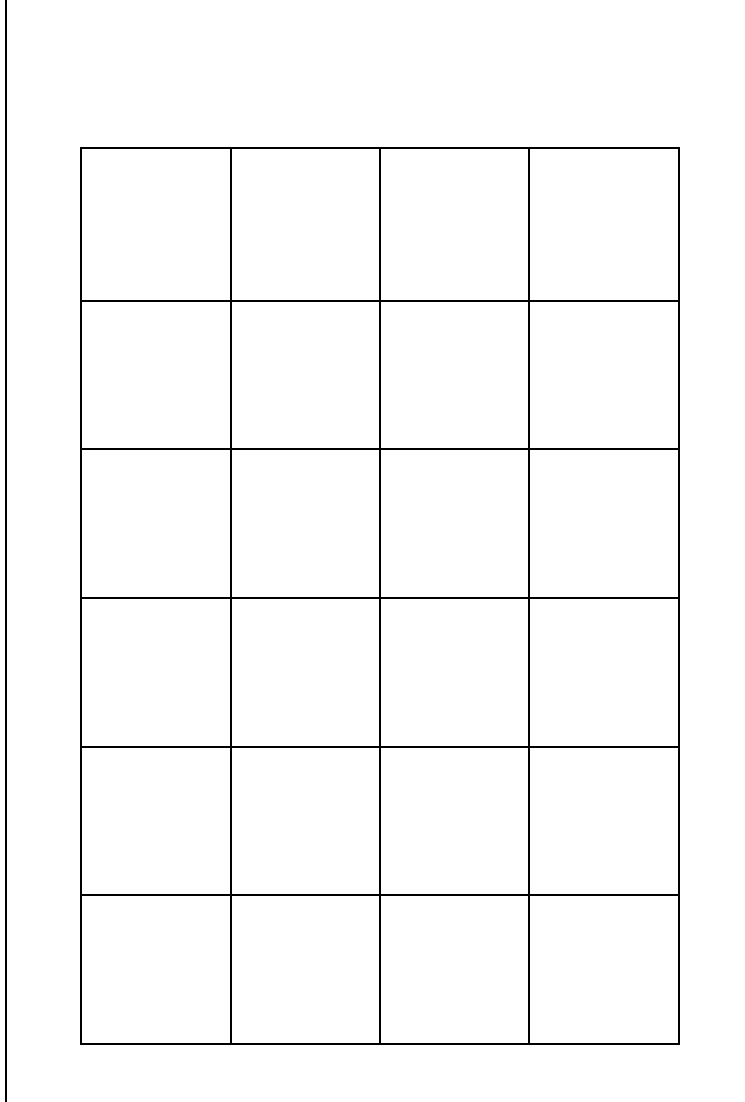

UYGULAMA FAALİYETİ-4

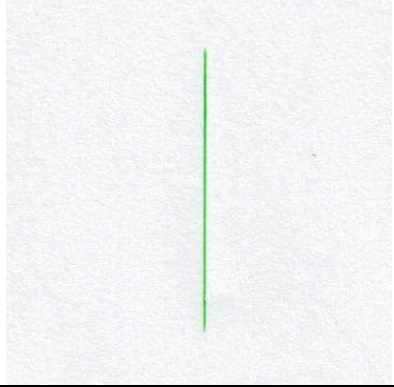
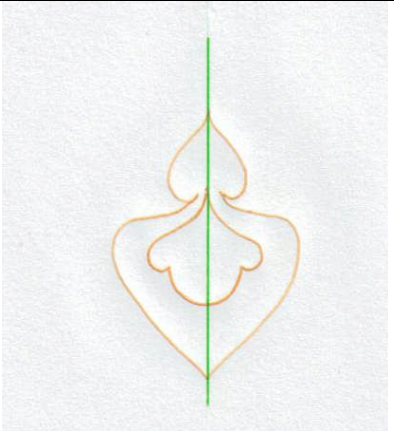
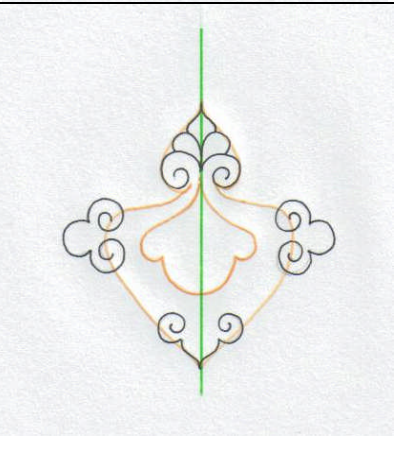
TEPELİK BULUT MOTİFİNİN ÇİZİMİ

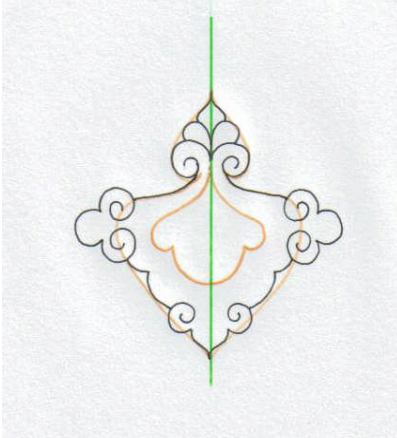
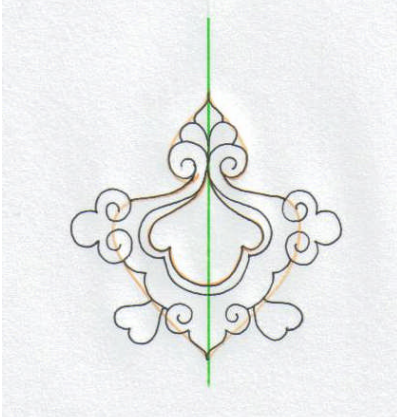
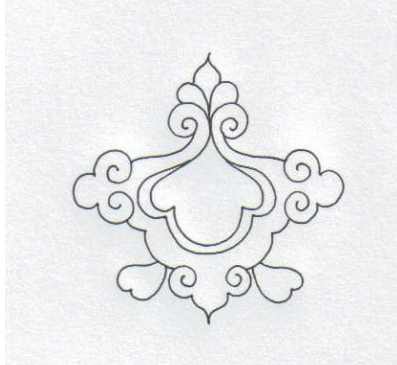
İşlem Basamakları

- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 40x40 mm ölçülerinde karelere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

- **Aşağıda görülen 40x40 mm.lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, tepelik bulut motifini çizin.**

<p>➤ Eksen çizgisini çizin.</p> <p>➤ Eksen çizgisini 40x40 mm.lik çizim alanına ortalayarak çizmeye özen gösteriniz.</p>	
<p>➤ Motifin kanaviçesini çizin.</p>	
<p>➤ Kanaviçeye bulut motiflerini yerleştiriniz.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bulut motiflerini çizgilerle birleştiriniz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motifin üst kenarına ikinci bir çizgi çekiniz. ➤ Motifin içinde oluşan boş alanları üst kenarındaki çizgiyi çiftleyerek doldurduğunuza dikkat ediniz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tepelik bulut motifini temize çekiniz. ➤ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandığımız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların doğru şıklarını işaretleyiniz.

- Aşağıdakilerden hangisi gerek kullanma tarzları gerekse çizim şekilleri itibarıyla Türkler de bulutun çıkış noktasıdır?
  - Hayvanlar
  - Tabiat
  - Bitkiler
  - Eşyalar
- “Deseni tekdüzelikten kurtarmak ve bir cazibe katmak için zeminin paftalara ayrıldığı çizgi (dolantı) tipindeki bulut motifi” tanımı aşağıdakilerden seçeneklerden hangisinde verilmiştir?
  - Hurde bulut
  - Dağınık bulut
  - Stilize bulut
  - Ayırma bulut
- Bulut motifinin en çok ve süslemede en yaygın olarak kullanıldığı dönem aşağıdakilerden hangisidir?
  12. ve 13. yüzyıllar
  13. ve 14. yüzyıllar
  14. ve 15. yüzyıllar
  15. ve 16. yüzyıllar
- Bulut kıvrımlarının üst üste getirilerek kümeleştirilmesiyle oluşan bulut motifi aşağıdakilerden hangisidir?
  - Yığma bulut
  - Ayırma bulut
  - Hurde bulut
  - Dağınık bulut:
- Dolantı veya çizgi bulutun diğer adı aşağıdakilerden hangisidir?
  - Ayırma bulut
  - Dağınık bulut:
  - Stilize bulut
  - Hurde bulut

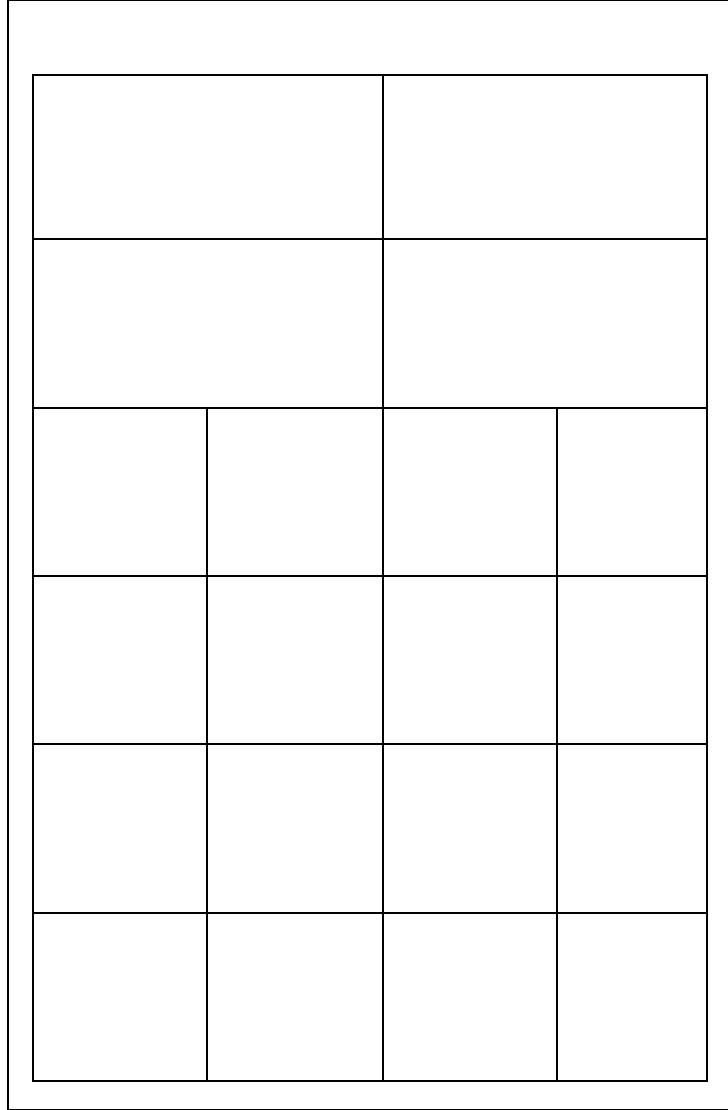
DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (değerlendirme kriterleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kenarından 20 mm, sağ, sol ve alt kenarından 10 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 270x180 mm ölçülerindeki çizim alanını, 45x90 mm'lik dikdörtgenlere ve 45x45 mm ölçülerinde karelere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

Hazırladığınız çizim alanının; İlk iki sırasına çizgi bulut motiflerini,
Ortadaki iki sırasına ortabağ bulut motiflerini,
Son iki sırasına tepelik bulut motiflerini, çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıtlarınızı 300x200mm ölçülerinde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıdının altına resim kâğıdı koydunuz mu?		
3. Parşömen kâğıdınıza antet çizgisi çizdiniz mi?		
4. Çizim alanının 270x180 mm ölçülerinde olmasına dikkat ettiniz mi?		
5. 45x90 mm'lik dikdörtgenlerle ilk iki kılavuz çizgi aralığını. çizdiniz mi?		
6. 45x45 mm'lik karelerle sonraki dört kılavuz çizgi aralığını. çizdiniz mi?		
7. 45x90 mm'lik dikdörtgen çizim alanının ortasına çizgi bulutun dalgalarını çizdiniz mi?		
8. Dalga çizgisine kalınlık verdiniz mi?		
9. Eşit kalınlıkta bir şerit oluşturmaya özen gösterdiniz mi?		
10. Bulut motiflerini çizdiniz mi?		
11. Motifleri dalgalı şerit üzerinde eşit aralıklarla serpiştirmeye özen gösterdiniz mi?		
12. Motifleri yapraklarla zenginleştirdiniz mi?		
13. Çizgi bulut motifini temize çektiniz mi?		
14. 45x45 mm'lik kare çizim alanına ortabağ bulut motifinin eksen çizgisini çizdiniz mi?		
15. Eksen çizgisini 45x45 mm.lik çizim alanına ortalayarak çizmeye özen gösterdiniz mi?		
16. Ortabağ bulut motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
17. Kanaviçeye bulut motiflerini yerleştirdiniz mi?		
18. Bulut motiflerini çizgilerle birleştirdiniz mi?		
19. Ortabağ bulut motifinin üst kenarına ikinci bir çizgi çektiniz mi?		
20. Motifin içinde oluşan boş alanların üst kenarındaki çizgiyi çiftleyerek doldurulduğuna dikkat ettiniz mi?		
21. Ortabağ bulut motifini temize çektiniz mi?		
22. Orta iki sırayı ortabağ bulut motifleri ile doldurdunuz mu?		
23. 45x45 mm'lik kare çizim alanına tepelik bulut motifinin eksen çizgisini çizdiniz mi?		

24. Eksen çizgisini 45x45 mm.lik çizim alanına ortalayarak çizmeye özen gösterdiniz mi?		
25. Tepelik bulut motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
26. Kanaviçeye bulut motiflerini yerleştirdiniz mi?		
27. Bulut motiflerini çizgilerle birleştirdiniz mi?		
28. Tepelik motifinin üst kenarına ikinci bir çizgi çektiniz mi?		
29. Motifin içinde oluşan boş alanların üst kenarındaki çizgiyi çiftleyerek doldurulduğuna dikkat ettiniz mi?		
30. Tepelik bulut motifini temize çektiniz mi?		
31. Son iki sırayı tepelik bulut motifleri ile doldurdunuz mu?		
32. Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ettiniz mi?		
33. Çizim aşamalarının her birini tek harekette ve estetik çizgilerle çizmeye dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı evet ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Basit Geometrik Motiflerini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilen faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
- Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan Basit Geometrik Motifli Çinileri gözlemleyerek,
- Çevrenizdeki çini satış mağazalarında bulunan Basit Geometrik Motifli Çinileri gözlemleyerek,
- Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden Basit Geometrik Motifleri inceleyerek,
- İnternette konu ile ilgili siteleri araştırarak,

Basit Geometrik Motifi ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

2. GEOMETRİK MOTİFLER

Cetvel, gönye, pergel gibi ilk çağlardan itibaren kullanılan araçlarla tasarımları düşünülen geometrik motifler en çok İslam uluslarının yaptığı süslemelerde vardır.

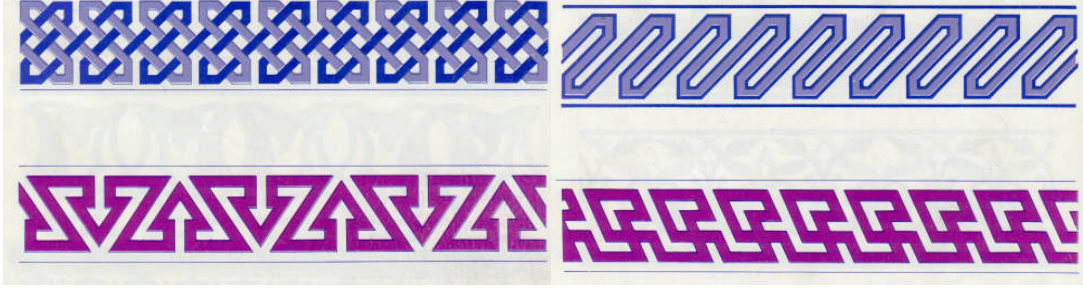
Geometrik motiflerden oluşan süslemelerin güzelliği, tasarımı hazırlayan sanatçının çizgi düzenlemelerinde aradığı estetik görünümdür.

Türk sanatkarı geometrik motiflere dayalı süslemeleri sanatsal yapıların dışında ve içinde yoğun bir şekilde kullanmıştır. Ayrıca kullandığı eşyaların uygun bulunduğu yerlerine de bu tür motifleri özenle işlemiştir. Mermer, tuğla, taş, ağaç, deri, maden cam ve çini gibi malzemelere süsleme yaparken öncelikle geometrik düzenlemeye yer vermiştir.

Mayasını atalarından ve kendinden önce Anadolu'da yaşayan uluslardan alan Selçuklu Türklerinin eserlerindeki geometrik motiflerle düzenlenen süslemeler bugün de hayranlıkla seyredilmektedir.

Orta Asya'dan Anadolu'ya gelen atalarımızın süslemelerine daha önce bu yörede yaşayan Hitit, Helen, Bizans ve dini nedenlerle iletişim kurdukları İran ve Arap uluslarının sanat anlayışı etkilemiştir. (Resim 2. 1)

Resim 2.1: Başka uygarlık etkisiyle oluşturulan geometrik bezemeler

Selçuklu Türkleri Anadolu'ya yerleştiğinde beraberinde getirdiği çok zengin süslemeleri yukarıda belirttiğimiz ulusların kültürü ile birleştirerek kendine özgün yeni bir yapıya kavuşturmuştur.

Köklü ve zengin coğrafyada XI. Yüzyıldan XV. Yüzyıla kadar egemenliğini sürdüren Selçuklu devleti ve beylikleri döneminde yapılan bezemeler bugünde zevk ve hayranlıkla seyredilmektedir. Bu dönemde yapılan süslemeler genelde geometrik ve girişik düzenlemelerdir. Geometrik motiflerin birleşmesinden oluşan desenler Türk süsleme sanatında çok önemli bir yer tutar.

2.1. Geometrik Motiflerin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi

Geometrik motiflerin en güzel örnekleri Anadolu Selçuklularına ait bezemelerde görülür. Bu motifler büyük bir ustalıkla geliştirilmiş ve dünyaca haklı bir üne kavuşmuştur. Osmanlı döneminde ise, bitkisel motiflerin ön plana çıkmasıyla geometrik motif örneklerinin yavaş yavaş ortadan kaybolduğu gözlenir. Güçlü bir stilizasyonla üsluplaştırılan kır çiçekleri zaman zaman geometrik veya rumi kompozisyonları ile karışık olarak kullanılarak süsleme dengesi sağlanmıştır. 16. yüzyıl çini sanatında da zengin motif çeşitliliği ile kullanıldığı bilinmektedir.

Geometrik motiflerle yapılan süslemelerin temelinde simetrik süslemeler egemendir. Simetrik düzenleme insan üzerinde monoton bir etki yaptığı için rahatlatıcı bir yönü vardır. Hangi malzeme ile işlenirse işlensin güzel görünümlü bir geometrik süslemeye sürekli bakıldığı zaman insana huzur verir. Bu tür süslemelerde çizgilerin görünümü düzgün, kesin, sınırlı ve çoğunlukla köşeli ya da yuvarlak olduğu için, işlene malzeme ve kullanılan aracın bu tekniğe uygun olması gerekir.

Geometrik motifler kompozisyonu alanlara ayırarak hareketlilik kazandırır. Böylece renk ve motif zenginliğine katkıda bulunurlar.

2.2. Tanımı

Evrenin sonsuzluğunu simgeleyen, kare, dikdörtgen, üçgen, daire, poligon, baklava ve yıldızlar gibi birçok yalın formların birleşmesinden oluşan biçimler geometrik motif olarak adlandırılır.

Geometrik motifler geometri kurallarına ve ölçülerine uygun olarak stilize edilen formlardır.

Selçuklu çinilerinin başlangıcını oluşturan motifler geometrik motiflerdir.

Çoğunlukla klasik Osmanlı dönemi çinilerindeki Geometrik desenler, zencerek dediğimiz ince bordürlerle sınırlı kalmıştır. Zencerekler (Geçmeler) bir çini deseni tasarımı içinde kullanılan en ince bordürlerdir. Zincirleme halkaların devamı şeklinde oluşur. Her yüzyılda sevilmiş, kullanılmış ve zamanın modasına göre üsluplaşmıştır.

Geometrik motiflerle yapılan Türk süslemelerinin birbirine çok benzediği görülür. Hatta ilk bakışta benzeri olduğu sanılan süslemeye dikkatlice bakıldığında aynı olmadığı anlaşılır.

Geometrik motifler biçimlerine göre aşağıdaki şekilde çeşitlere ayrılır.

1- Basit Geometrik Motifler

a. Doğru çizgilerden oluşan b. Eğri çizgilerden oluşan c. Doğru ve Eğri çizgilerden oluşan

2- Karmaşık Geometrik motifler

a. Üçgenler b. Beşgenler c. Altıgenler d. Beş ve altı köşeli yıldızlar.
e. Daireler f. Yamuklar g. Çokgenler h. Bunların karışık şekilde düzenlemeleri

3- Zincirler

4- Zencerekler (Geçmeler)

a. Basit Zencerekler b. Karmaşık zencerekler

5- Münhaniler

6- Madalyonlar

2.3. Çinide Kullanılan Geometrik Motifler ve Kullanım Yerleri

Kullanıldığı yere göre geometrik motiflerle süsleme iki biçimde yapılır.

- Kenar süslemesi
- Yüzey süslemesi

Kenar süslemesi: Herhangi bir yüzeye işlenecek desenin üstüne altına ya da tüm çevresine yapılır.

Eski adı ile zencerek günümüzde ise geçme olarak anılan bu desenlerin binlerce çeşidi vardır. Zincirleme halkaların devamı şeklinde oluşur.

Her yüzyılda sevilmiş, kullanılmış ve zamanın modasına göre üsluplaşmıştır. Zencerekler (Geçmeler);

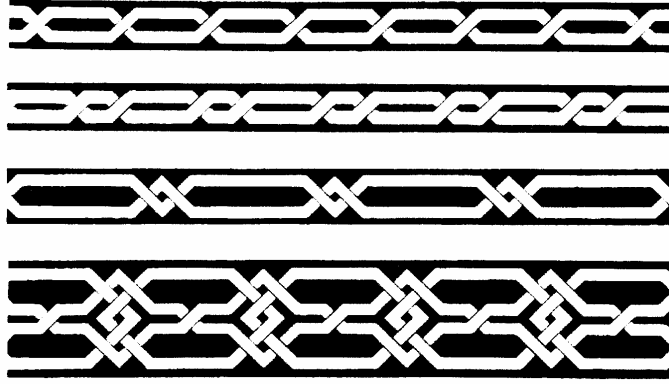
- Bordür zencerekler

- Yalın zencerekler olmak üzere iki büyük bölüme ayrılırlar.

Bordür zencerekler: Yüzeý süslemesi yapılan alanın etrafını kuşatan, çerçeve şeklinde dar ve uzun parçalara bordür denir.

Ulanarak sürekli devam eden çeşitli doğruların kırılarak veya kıvrılarak birbiri içinden geçmesiyle zincirleme bir görüntü oluştururlar. Zencerek bordür tasarımı, büyük bir ustalık ve özen ister. Alanların bölünmesi ince hesaplamaları gerektirmektedir.

Şekil 2.1 ve Resim 2. 2’de bordür zencerek örnekleri görülmektedir.

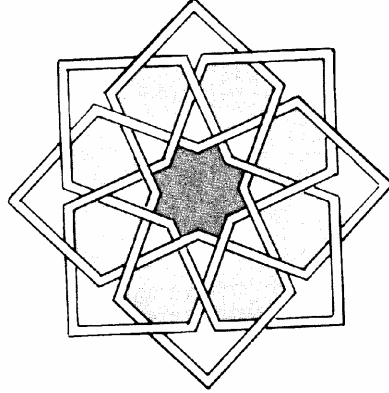

Şekil 2.1: Kenar suyu zencerek örnekleri

Resim 2.2: Kenar suyu zencerek çini örnekleri.

Yalın zencerekler: motif kendi sınırları içinde bitmiş ve bütünlenmiştir. Birbiri ile birleşen çeşitli doğruların kırılarak veya kıvrılarak birbiri içinden geçmesiyle zincirleme bir görüntü oluştururlar. Bu şekilde tek başına bir motif oluşur. Şekil 2. 2’de yalın zencerek örneği görülmektedir.

Şekil 2.2: Yalın zencerek örneği

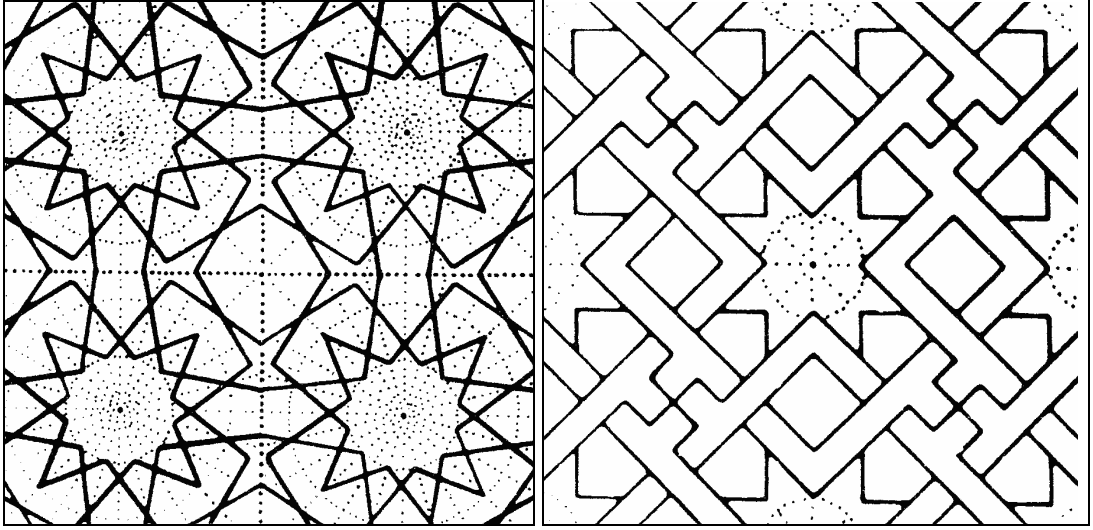
Aşağıdaki örnekteki gibi klasiklerde geometrik motifler dik form üzerinde de uygulanmıştır.

Klasik kandil formu üzerinde yalın zencerek motifinin kullanımı ve motif ayrıntısı Resim 2. 3’de görülmektedir.

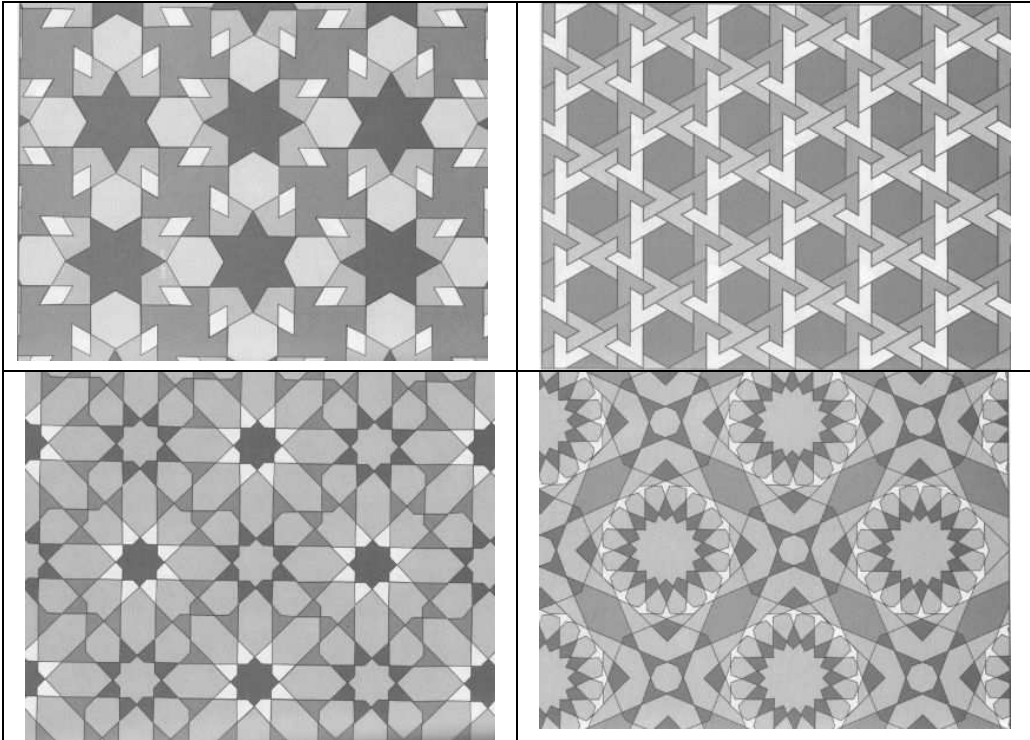

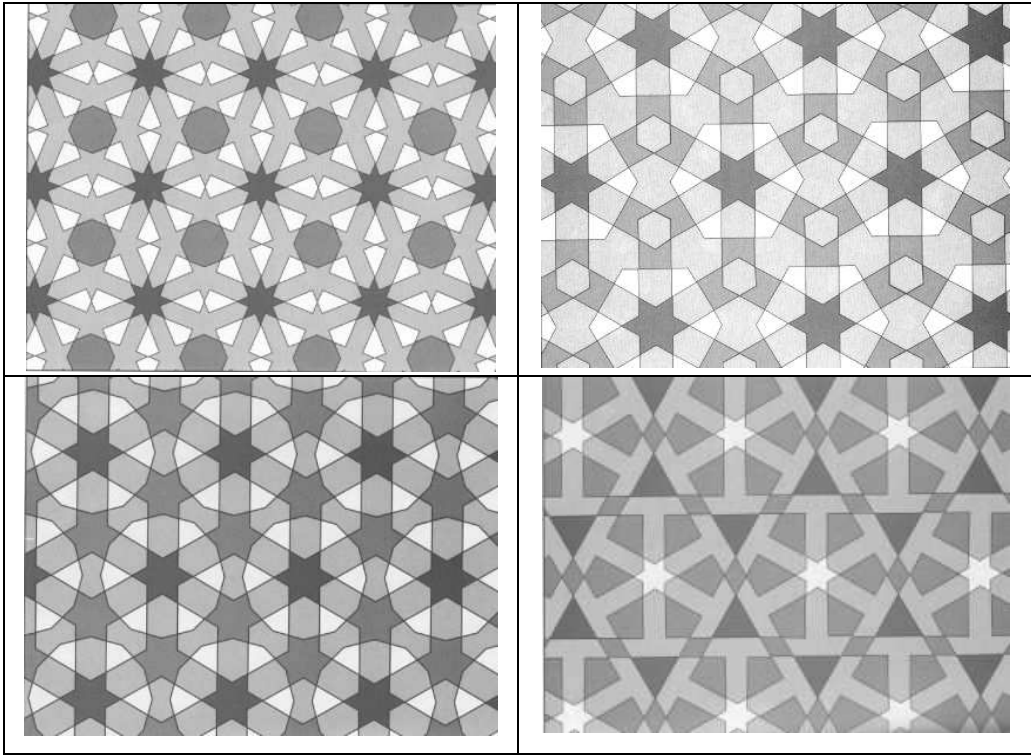
Resim 2.3: Geometrik motifli klasik kandil.

Yüzey süslemesi: Tüm yüzeyi göze hoş gelecek biçimde süslemektir. Çizgiler sonsuza değin sürecek biçimdedir. Ulama geometrik desenlerdir. Şekil 2. 3, 2. 4, 2. 5 ve 2. 6’da geometrik yüzey süsleme örnekleri görülmektedir.

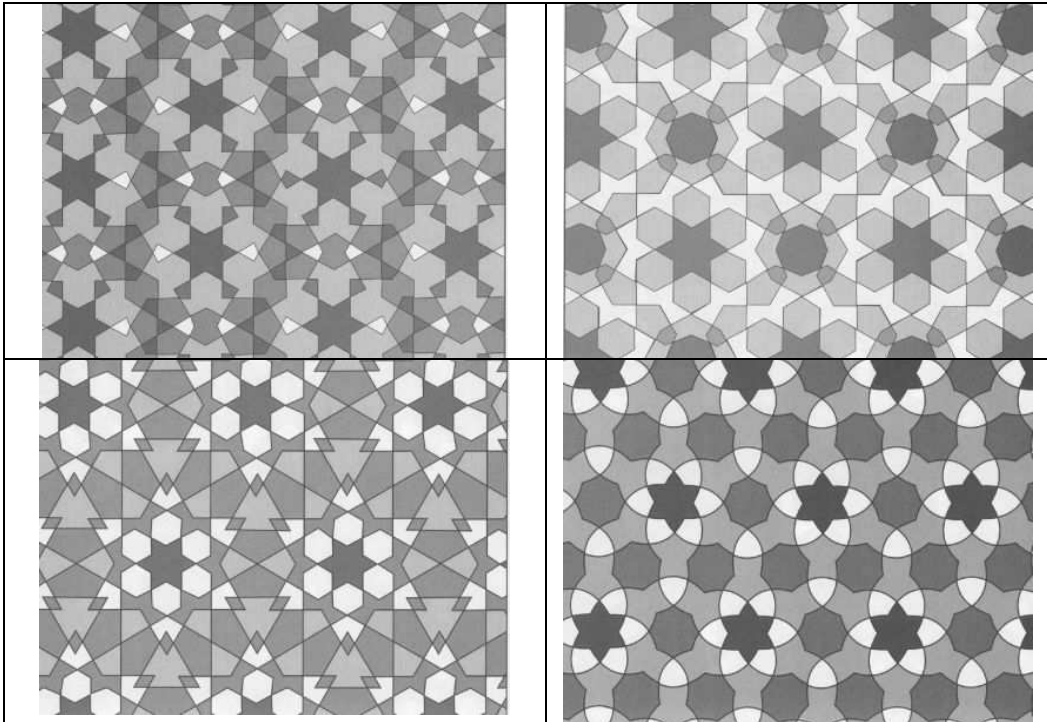

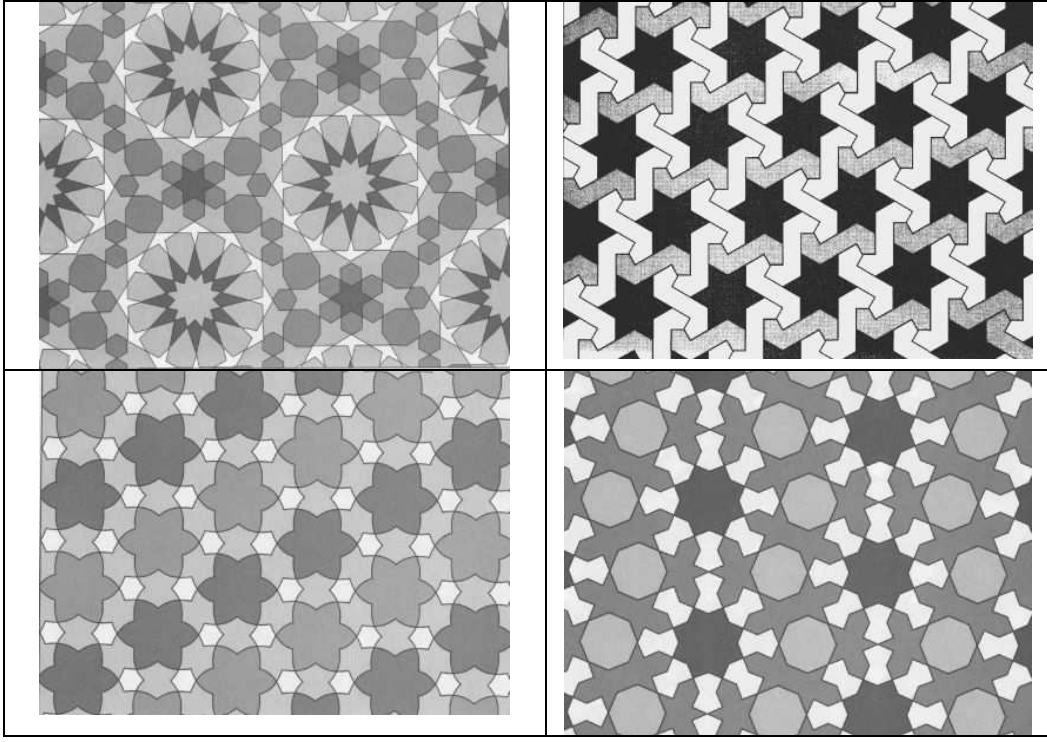
Şekil 2.3: Geometrik yüzey süsleme örnekleri

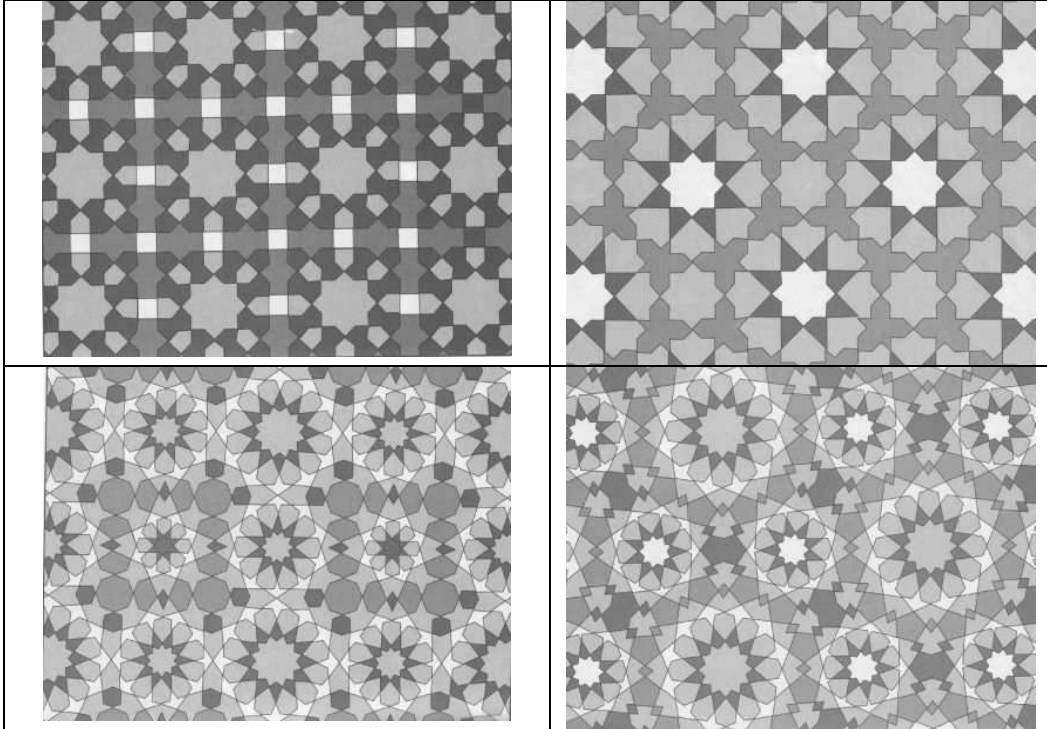

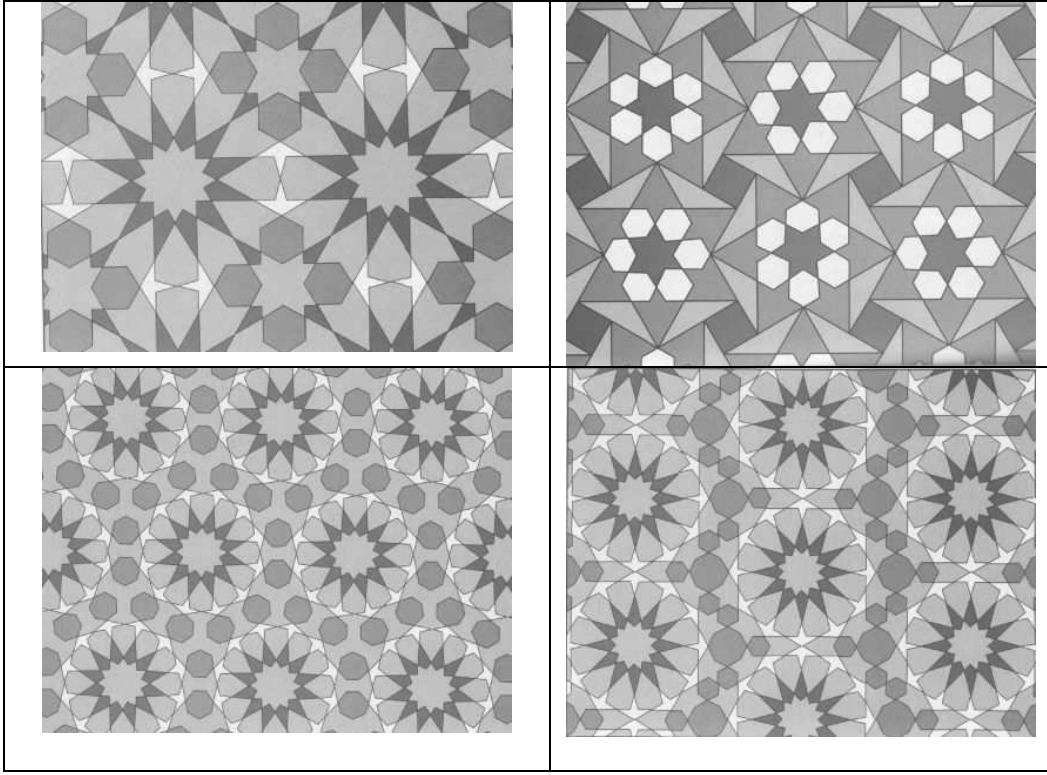
Şekil 2.4: Geometrik yüzey süsleme örnekleri

Şekil 2.5: Geometrik yüzey süsleme örnekleri

Şekil 2.6: Geometrik yüzey süsleme örnekleri

Günümüzde serigrafi yöntemiyle dekorlanan yüzey süslemeli ulama geometrik desenli pano örnekleri Resim 2. 4’de görülmektedir.

Resim 2.4: Ulama desenli çini pano örnekler

Çini tabaklar üzerinde geometrik motifler yüzey süsleme amacıyla kullanılmıştır. Geometrik motiflerle süslenmiş çini tabaklar Resim 2. 5’de görülmektedir.

Resim 2.5: Geometrik motifli çini tabaklar

Klasik de geometrik motifler yüzeyi süslemek amacıyla ulama desenli çiniler üretilmiştir.

Resim 2. 6'da görülen geometrik motiflerle süslenen çini alınlık II. Selim Türbesi çinilerindedir.

Resim 2.6: Geometrik motiflerle süslü çini alınlık

2.4. Çizim Tekniği

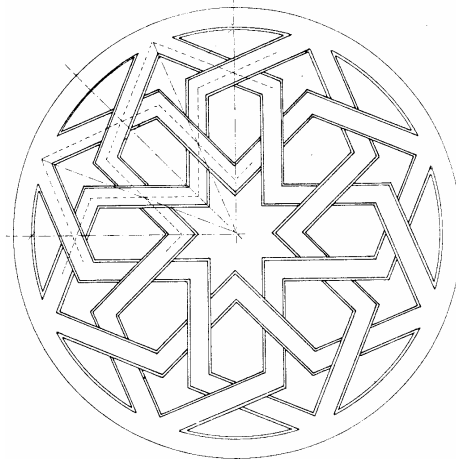
Çizim tekniklerine göre geometrik motifler:

1- Ağlar: Geometrik motiflerin sistemli bir biçimde düzenlenmesiyle çeşitli ağlar ortaya konulur.

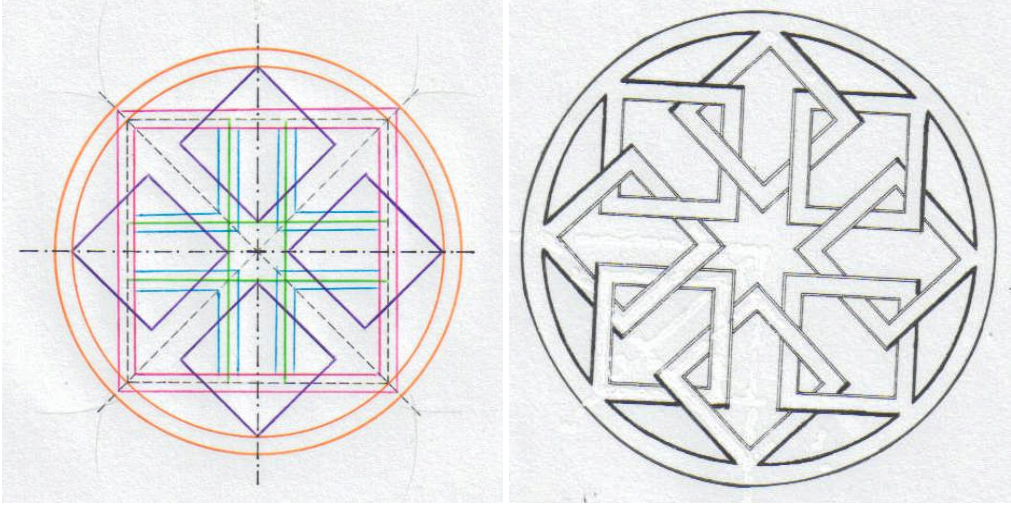
a. Kapalı geometrik sistemler: Kapalı geometrik sistemlerde motif kendi sınırları içinde bitmiş ve bütünlenmiştir.

Kullanım yerlerine göre sınıflandırmada Şekil 2. 2'de görülen yalın zencerek veya yalın geçme ile aynıdır.

Köşeli çizgilerdeki sertliği yumuşatmak amacıyla çoğunlukla dairesel formlar içine yerleştirilirler. Motif kırılarak ve kıvrılarak birbirinin içinden geçen çizgilerle oluşur. Aşağıdaki motifin kılavuz çizgileri ışığında geometrik biçimler oluşturulur. Dörtte biri hazırlanır. Merkezi simetrik olarak tekrar edilerek kullanılır.

Daire kanavice içerisine motifi oluşturan geometrik şekiller ortalanarak yerleştirilir.

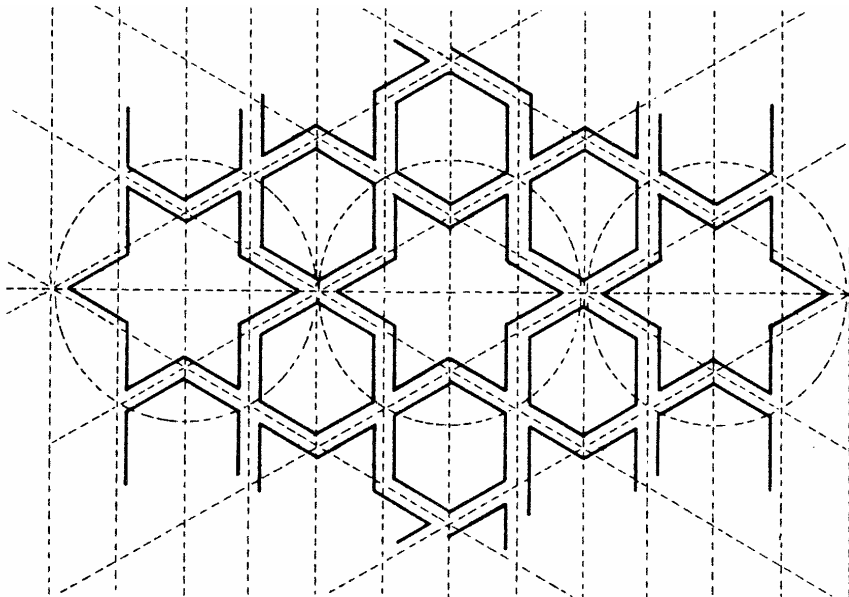
b. Açık geometrik sistemler: Açık geometrik sistemlerde ise çizgiler sonsuza değin sürecek biçimdedir.

Kullanım yerlerine göre sınıflandırmadaki yüzey süslemeleri ile aynı anlamdadır.

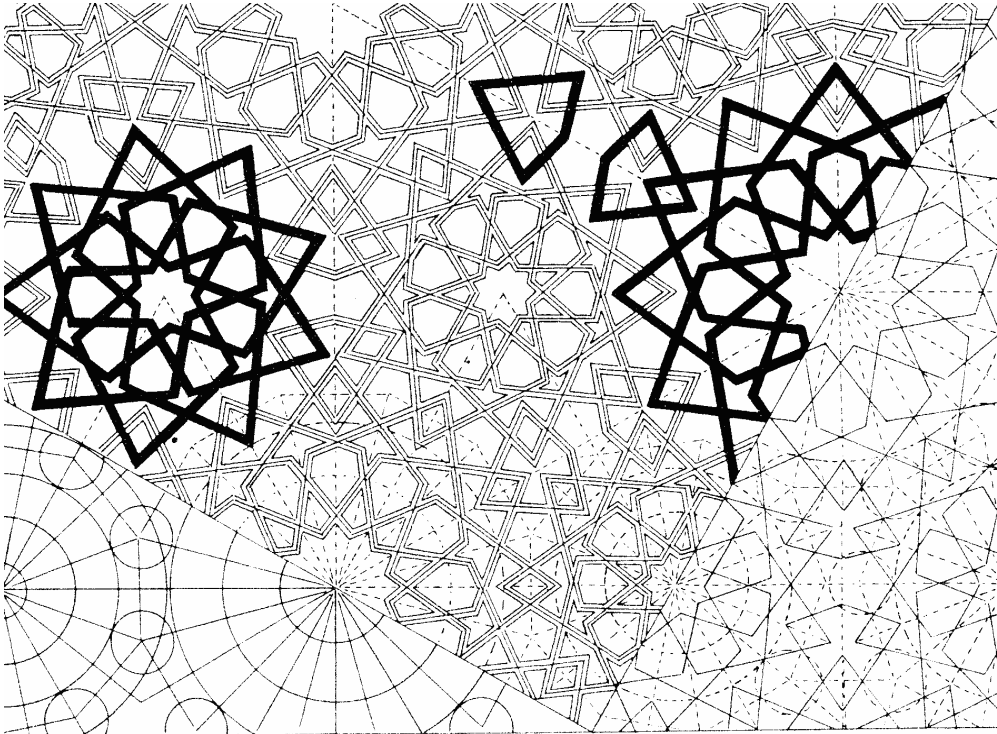
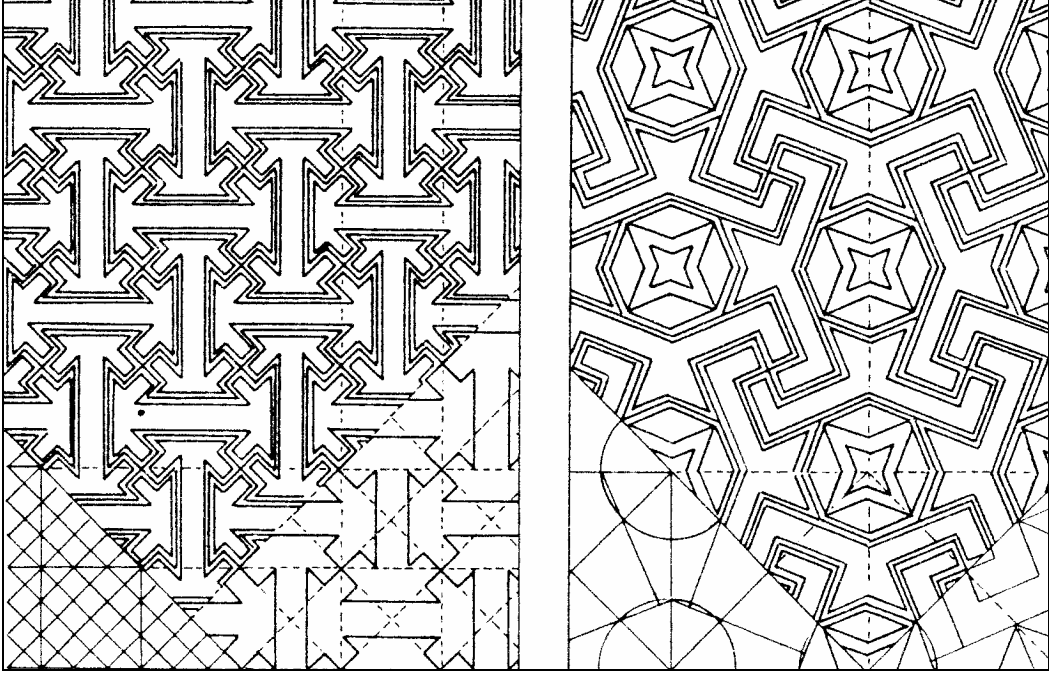
Hazırlanan bir birimin tekrarı şeklinde oluşan ulama desenlerdir. Titizlikle hazırlanan bir birim istenildiği kadar yan yana getirilip çoğaltılarak büyütülebilir. Birim tekrarı ile oluştuğu için, desenin hazırlanışı görüldüğü kadar zor ve karmaşık değildir.

Geometrik şekillerin çizimleri bu konuya destek sağlayacaktır. Özellikle daire içine çizilen çokgen çizimlerini kullanarak aşağıda görülen desenleri rahatlıkla oluşturabileceksiniz.

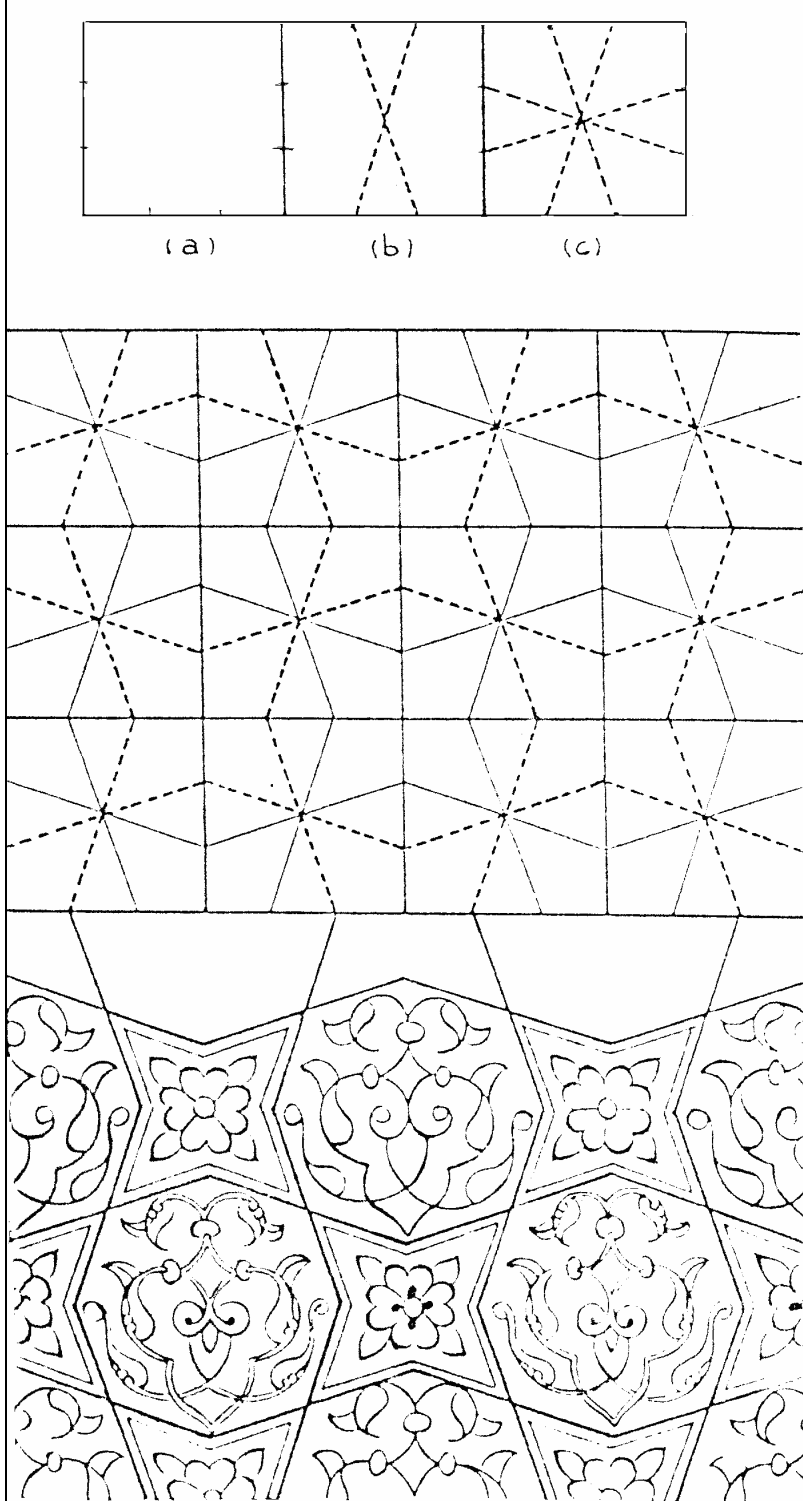
Aşağıdaki geometrik desen çiziminde daire altı eşit parçaya bölünerek yıldız biçimi oluşturulur.

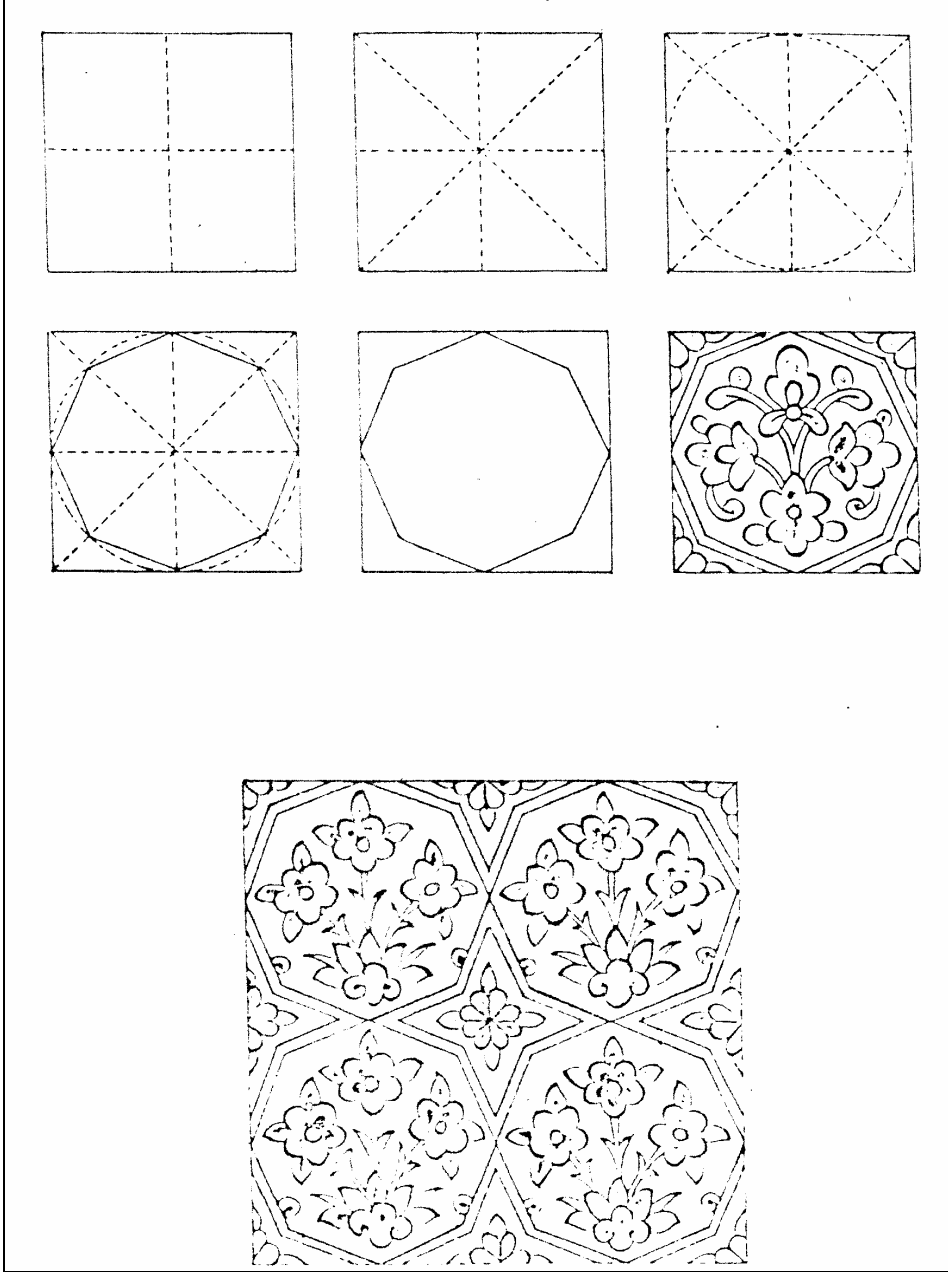
Aşağıdaki desenlerin köşelerinde çizim ayrıntıları bulunmaktadır. Bu ayrıntılar desenin çizim işlem basamaklarını oluşturur.

Açık geometrik sistemle çizilen yüzey geometrik deseninin çizim aşamaları aşağıda görüldüğü gibi İş-İşlem basamaklarına uygun olarak çizilir.

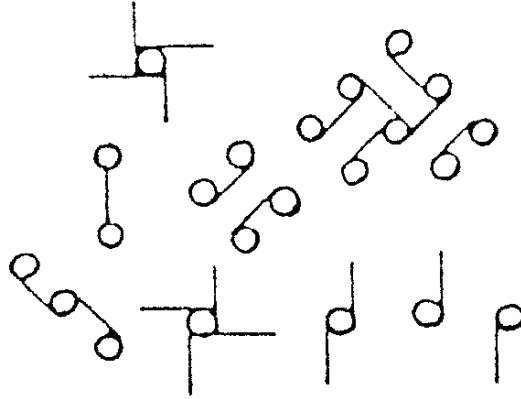
Açık geometrik sistemle çizilen yüzey geometrik deseninin çizim aşamaları aşağıda görüldüğü gibi İş-İşlem basamaklarına uygun olarak çizilir.

2- Bordür Geçmeler: Kullanım yerlerine göre sınıflandırmadaki bordür zencereklerle aynı anlamdadır.

Sürekli devam eden çeşitli doğruların kırılarak veya kıvrılarak birbiri içinden geçmesiyle zincirleme bir görüntü oluştururlar.

Belirli aralıklarla konulan noktaların sistemli bir biçimde birleştirilmesiyle oluşan bordürlerdir. Yaklaşık 1-2 mm'lik yuvarlakların aşağıda görülen şekillerde birleştirilmesi ile farklı çeşitleri ortaya çıkar.

Çiziminde büyük bir ustalık ve özen ister. Alanların bölünmesi ince hesaplamaları gerektirmektedir.

Çizimlerde Cetvelle yapılmalıdır. Düzgün ve tek çizgi olarak çizilmelidir.

Şeridin tam orta hizasına çizilen yuvarlaklar, kenar çizgilerine çakışan yarım yuvarlaklarla vev çizgilerle birleştirilir.

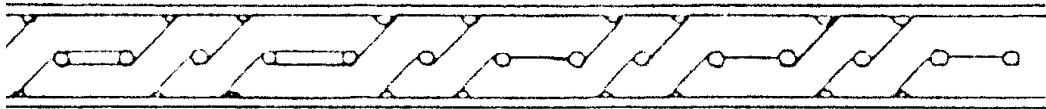

İşlemler tekrarlanarak bordür geçme deseni oluşturulur.

Kenarları sınırlandırılarak değişik görünümü oluşturulabilir. Kenarları sınırlandırılan geçme motifleri aralarına penç motifleri konularak zenginleştirilebilir.

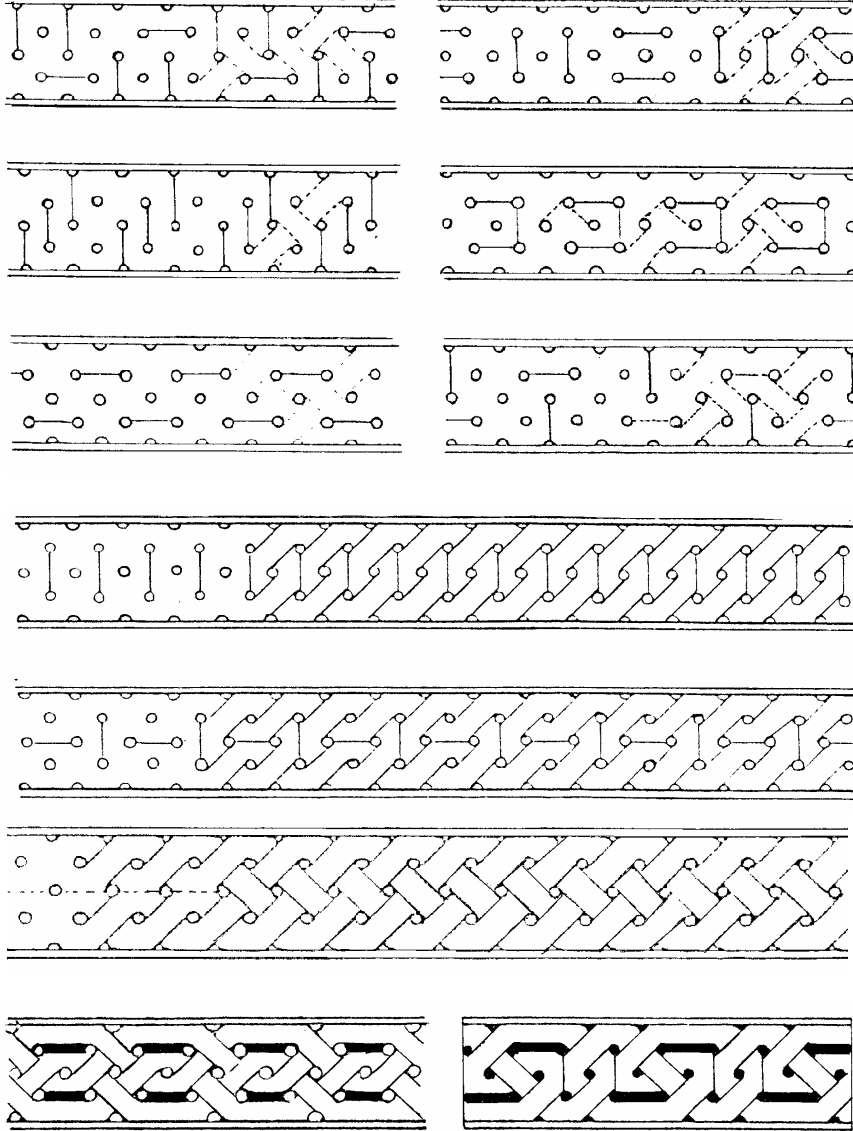
Şeridin ortasındaki yuvarlaklar farklı aralıklarla kullanılarak, farklı büyüklüklerde geçme motifleri yan yana sıralanabilir.

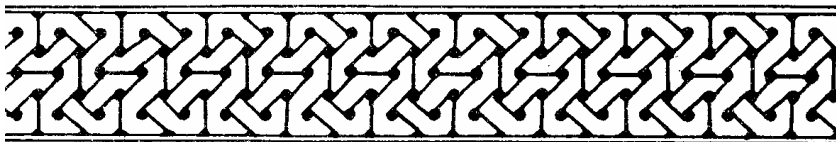

İkili bordür geçmelerin yanı sıra, üçlü, dörtlü ve daha fazla olmak üzere bordür geçmeler oluşturulur.

Yukarıdaki işlemler aynı şeridin içerisinde kat kat uygulanabilir. Bu tür uygulamalar, aşağıda çizim aşamaları ile birlikte verilmiştir.

UYGULAMA FAALİYETİ-1

BORDÜR GEÇME MOTİFİNİN ÇİZİMİ

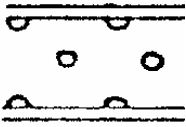

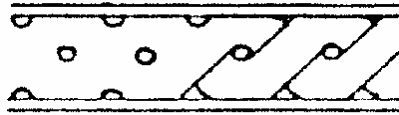
➤ **Kullanılacak Araç ve Gereçler**

- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye, cetvel

İşlem Basamakları

- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını,
  - ikili bordür geçme çizimi için 10 mm'lik
  - üçlü bordür geçme çizimi için 15 mm'lik
  - dördü bordür geçme çizimi için 20 mm'lik aralıklara bölünüz.

Aşağıda geçme motifi çizim tekniğinin uygulama aşamaları verilmiştir. bordür geçme motifini İş-İşlem basamaklarından faydalanarak çiziniz.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Şeridin yatay orta noktalarına yuvarlaklar çiziniz. ➤ eşit yuvarlaklar çizmeye dikkat ediniz. ➤ Yuvarlakları eşit aralıklarla çizmeye özen gösteriniz. ➤ Şeridin kenar çizgilerine çakışacak şekilde yarım yuvarlakları çiziniz. ➤ Eşit yarım yuvarlaklar çizmeye dikkat ediniz. ➤ Eşit aralıklarla yarım yuvarlakları çizmeye özen gösteriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Orta yuvarlağın sol kenarını sol alttaki yarım yuvarlağın soluna verev çizgi ile birleştiriniz. ➤ Çizgilerin hepsini aynı eğimde çizmeye dikkat ediniz. ➤ Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizmeye dikkat ediniz. ➤ Orta yuvarlağın sağ kenarını, sağ üstteki yarım yuvarlağın sağına verev çizgi ile birleştiriniz ➤ Çizgilerin hepsini aynı eğimde çizmeye dikkat ediniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ İşlemleri tekrarlayarak bordür geçme desenini oluşturunuz. ➤ Bordür geçme motifini temize çekiniz. ➤ Motif tekrarının önemini unutmayınız. ➤ Her defasında bir önceki çizimi siliniz. ➤ Farklı büyüklüklerde motif çizim çalışmaları yapınız. 	

UYGULAMA FAALİYETİ-2

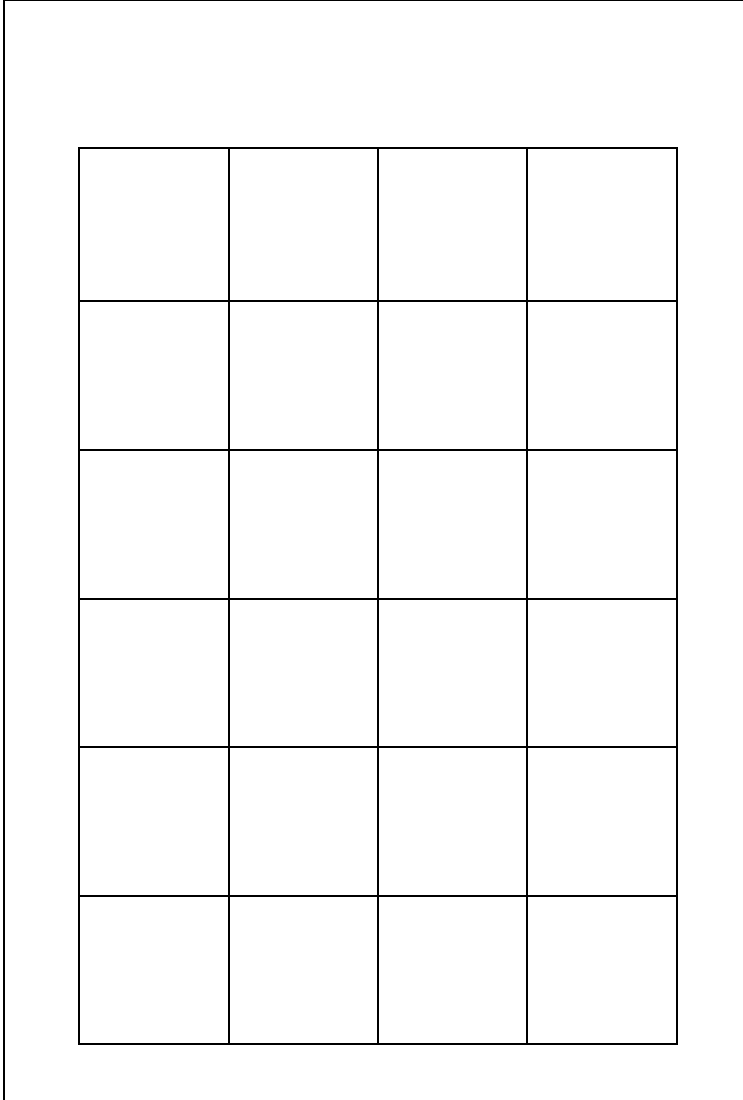
YALIN GEÇME MOTİFİNİN ÇİZİMİ

➤ Kullanılacak Araç ve Gereçler

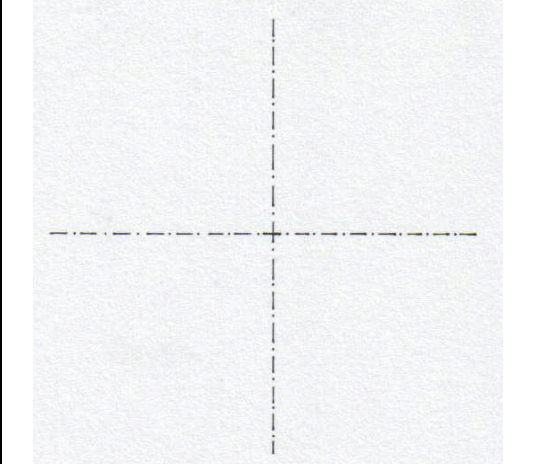
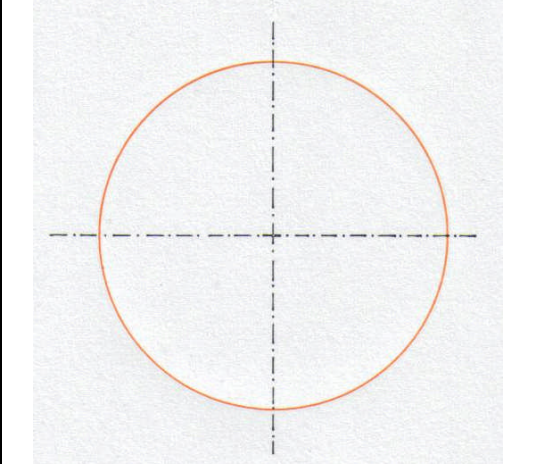
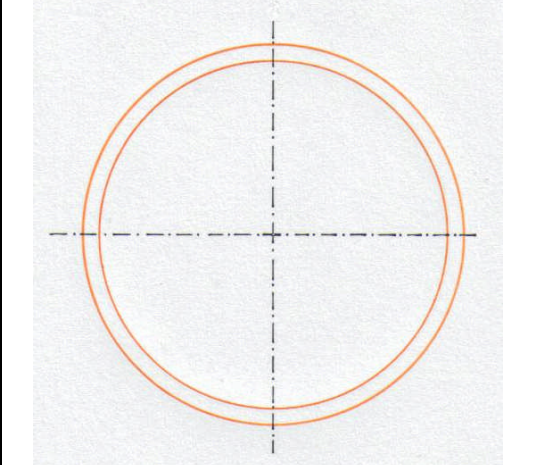
Parşömen kâğıdı, Beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, Gönye, cetvel

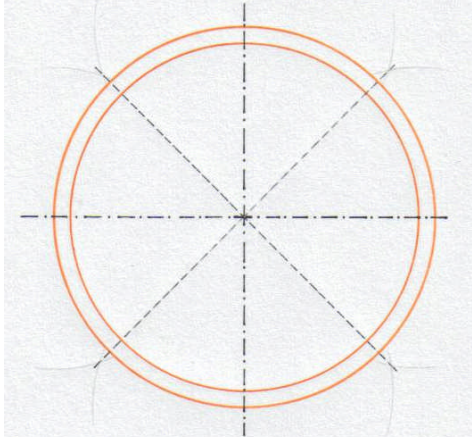
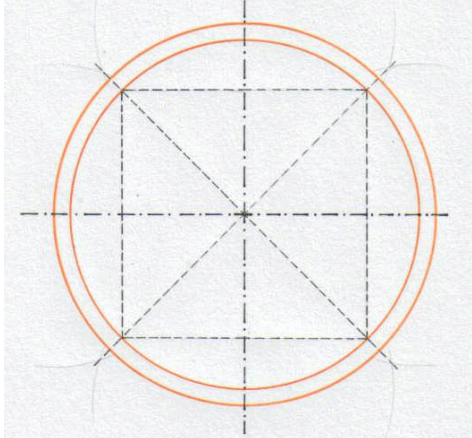
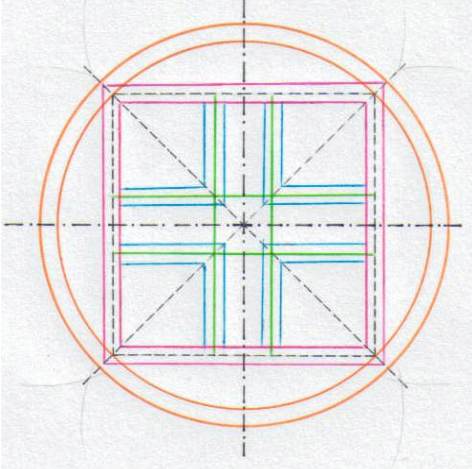
İşlem Basamakları

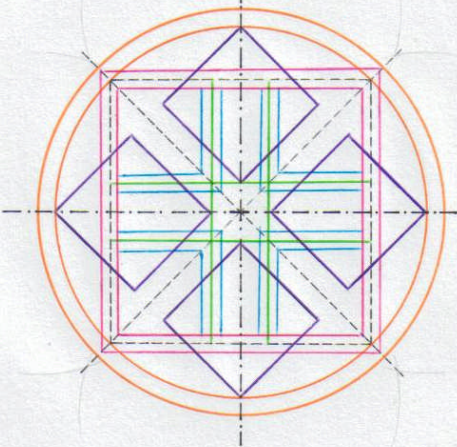
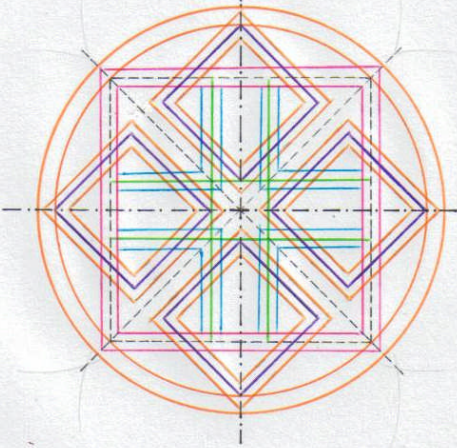

- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 40x40 mm ölçülerinde karelere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

- Aşağıda görülen 40x40 mm.lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, **yaln zencerek motifini çizin.**

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dikey eksen çizgisini çiziniz. ➤ Yatay eksen çizgisini çiziniz ➤ Teknik resim derslerinde öğrendiğiniz bilgileri hatırlayınız.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Daireyi çiziniz. ➤ Eksen çizgilerinin kesişim noktasını merkez olarak almayı unutmayınız.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Eşit aralıkta ikinci daireyi çiziniz. ➤ Eksen çizgilerinin kesişim noktasını merkez olarak almayı unutmayınız.	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Daireyi sekiz eşit parçaya bölünüz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Daire içine kare eksen çizgisi çiziniz. ➤ Sekiz parçaya ayırdığımız çizgileri birleştirerek çizmeye dikkat ediniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Eksen çizgisini ortalayarak kare şerit oluşturunuz. ➤ Karenin köşelerine bitişik dört eşit kare oluşturunuz. ➤ Kareyi ortasından şerit çizgilerle bölünüz. ➤ Şeritlerin kalınlığını eşit çizmeye özen gösteriniz. 	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yatay ve dikey eksenleri ortalayarak kareler çiziniz. ➤ Dört karenin birbirine eşit olmasına özen gösteriniz. ➤ Bu karelerin önceki işlem basamağındaki karelerle eşit olmasına önem veriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kare şeritler oluşturunuz. ➤ Dört kare şeridin birbirine eşit olmasına özen gösteriniz. ➤ Bu şeritlerin önceki işlem basamağındaki kare şeritleriyle eşit olmasına önem veriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motifi temize çekiniz. ➤ Kare şeritleri birbirinin içinden geçirmeye özen gösteriniz. ➤ Kare şeritleri altı üstlü çizmeye önem veriniz. ➤ Çizgilerinizi cetvelle düzgün çizmeye dikkat ediniz. 	

UYGULAMA FAALİYETİ-3

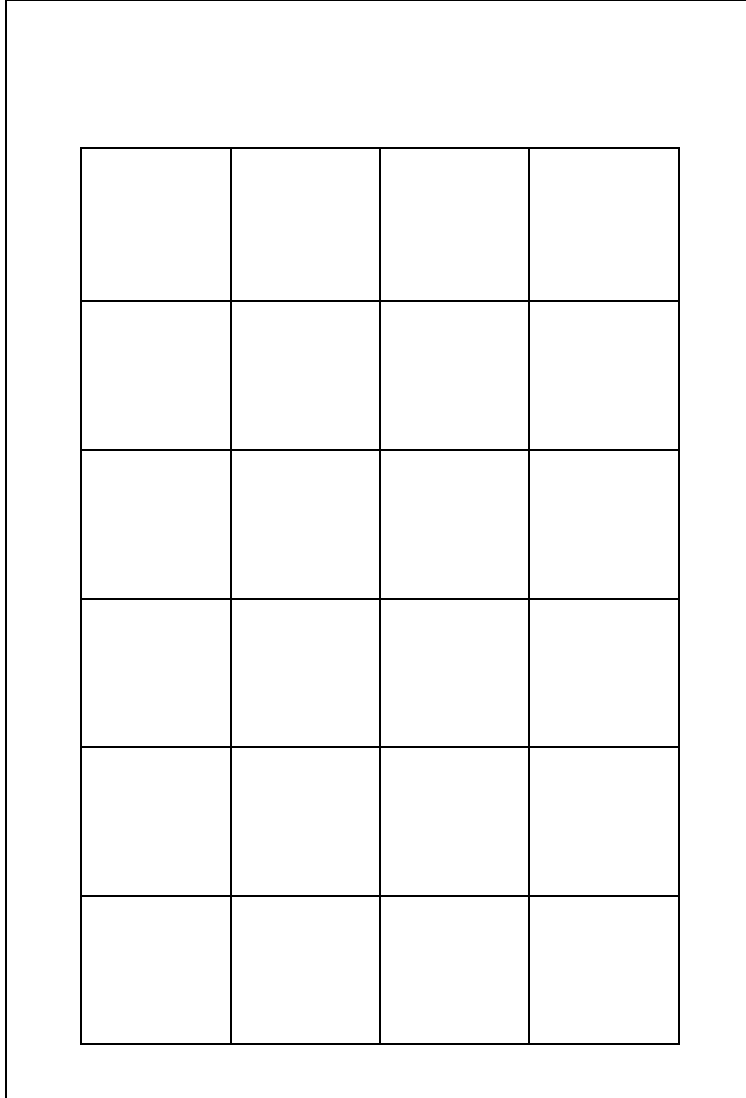
YÜZEY GEOMETRİK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

➤ Kullanılacak Araç ve Gereçler

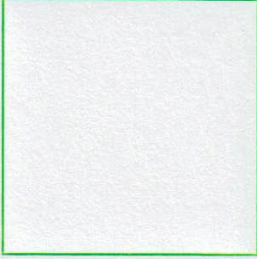
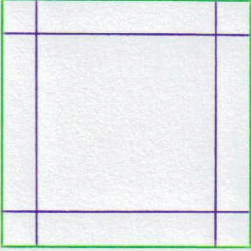
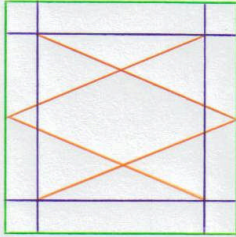
Parşömen kâğıdı, Beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, Gönye, cetvel

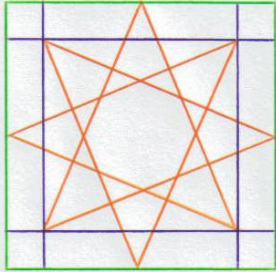
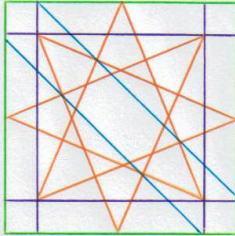
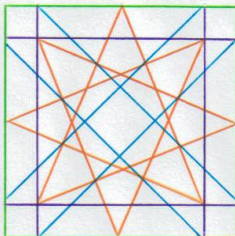
İşlem Basamakları

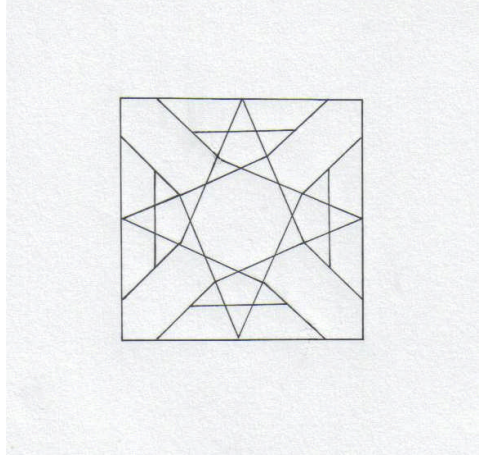
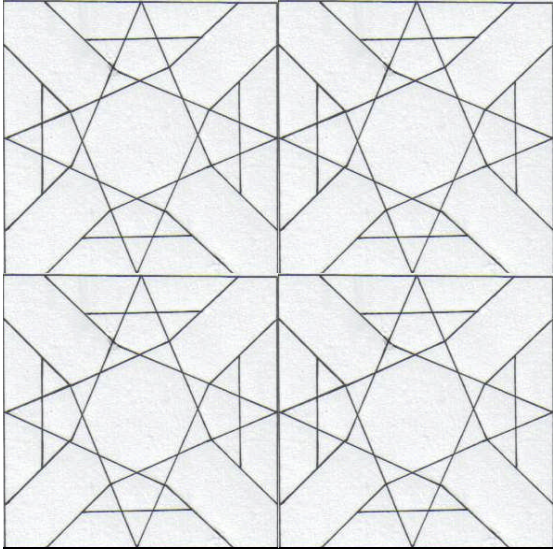
- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 40x40 mm ölçülerinde karelere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

- Aşağıda görülen 40x40 mm.lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, yüzey süsleme geometrik motifini çiziniz.

<p>➤ Kare çiziniz.</p>	
<p>➤ Karenin içinden geçen bir kare çiziniz.</p>	
<p>➤ İç karenin köşesi ile dış karenin kenar ortasını birleştiriniz.</p> <p>➤ Bu şekilde yatay üçgenlerin oluştuğuna dikkat ediniz.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ İç karenin köşesi ile dış karenin kenar ortasını birleştiriniz. ➤ Bu şekilde dikey üçgenlerin oluştuğuna dikkat ediniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Karenin iki köşesinden vev şerit oluşturunuz. ➤ Dış karenin köşesi eksen çizgisi olacak şekilde çizmeye dikkat ediniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Karenin iki köşesinden vev şerit oluşturunuz. ➤ Dış karenin köşesi eksen çizgisi olacak şekilde çizmeye dikkat ediniz. 	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motifi temize çekiniz. ➤ Çizgileri cetvelle düzgün çizmeye dikkat ediniz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motifi yan yana kullanarak yüzey süsleme desenini oluşturunuz.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların doğru şıklarını işaretleyiniz.

- “Çeşitli doğruların kırılarak veya kıvrılarak birbiri içinden geçmesiyle zincirleme görüntü oluşturan geometrik motif aşağıdakilerden hangisidir?
A) Zincirler
B) Madalyonlar
C) Zencerekler
D) Münhaniler
- Köklü bir geometrik motif zenginliğine aşağıdaki devletlerden hangisinde rastlanır?
A) Osmanlılar
B) Hititliler
C) Hunlar
D) Selçuklular
- Geometrik motifler aşağıdaki yüzyıllardan hangisinde yaygın olarak kullanılmıştır?
A) 15. yüzyıl
B) 16. yüzyıl
C) 17. yüzyıl
D) 18. yüzyıl
- Aşağıdakilerden hangisi Anadolu’da Türklerden önce yaşayan ve Geometrik motiflerde etkisi olan uluslardan değildir?
A) Etrüsk
B) Hitit
C) Helen
D) Bizans
- Osmanlı döneminde geometrik motiflerin ortadan kalkmasına neden olan motifler aşağıdakilerden hangisidir?
A) Hayvansal motifler
B) Bitkisel motifler
C) Sembolik motifler
D) Doğadan stilize motifler

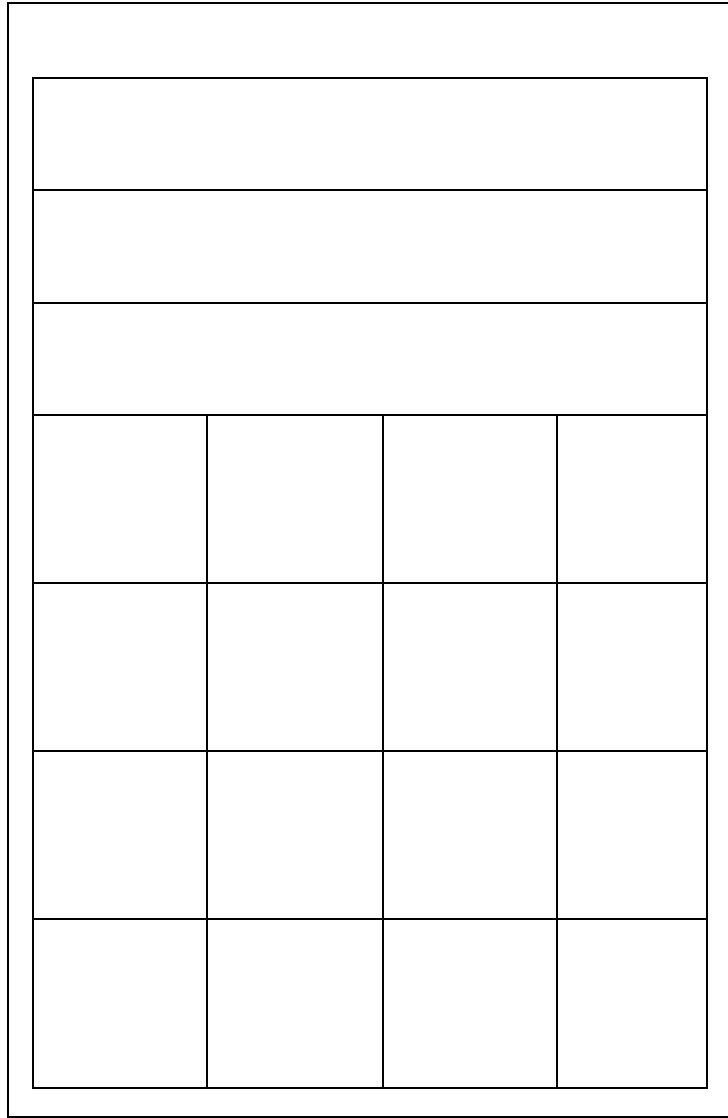
DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarımızı (değerlendirme kriterleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kenarından 20 mm, sağ, sol ve alt kenarından 10 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- 270x180 mm ölçülerindeki çizim alanını, 30x180 mm'lik dikdörtgenlere ve 45x45 mm ölçülerinde karelere bölünüz. Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

Hazırladığınız çizim alanının; -İlk üç sırasına a) ikili bordür geçme
b)üçlü bordür geçme
c) Dörtlü bordür geçme motiflerini,
-Ortadaki iki sırasına yalın geçme motiflerini,
-Son iki sırasına yüzey geometrik motiflerini, çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1.	Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kestiniz mi?		
2.	Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizdiniz mi?		
3.	240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını oluşturduunuz mu?		
4.	İkili bordür geçme çizimi için 10 mm aralıklı kılavuz çizgileri çizdiniz mi?		
5.	Üçlü bordür geçme çizimi için 15 mm aralıklı kılavuz çizgileri çizdiniz mi?		
6.	Dörtlü bordür geçme çizimi için 20 mm aralıklı kılavuz çizgileri çizdiniz mi?		
7.	Şeridin yatay orta noktalarına 10 mm aralıklarla yuvarlaklar çizdiniz mi?		
8.	Orta yuvarlakları ortalayarak kenar çizgilerine çakışacak şekilde yarım yuvarlakları çizdiniz mi?		
9.	Orta yuvarlağın sol kenarını, sol alttaki yarım yuvarlağın soluna verev çizgi ile birleştirdiniz mi?		
10.	Orta yuvarlağın sağ kenarını, sağ üstteki yarım yuvarlağın sağına verev çizgi ile birleştirdiniz mi?		
11.	İşlemleri tekrarlayarak ikili bordür geçme desenini oluşturduunuz mu?		
12.	İşlemleri tekrarlayarak üçlü bordür geçme desenini oluşturduunuz mu?		
13.	İşlemleri tekrarlayarak dörtlü bordür geçme desenini oluşturduunuz mu?		
14.	Tüm bordür geçme motiflerini temize çektiniz mi?		
15.	Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kestiniz mi?		
16.	Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizdiniz mi?		
17.	Çizim alanını, 40x40 mm ölçülerinde karelere böldünüz mü?		

18.	Dikey ve yatay eksen çizgisini çizdiniz mi?		
19.	Teknik resim derslerinde öğrendiğiniz bilgileri hatırladınız mı?		
20.	Daireyi çizdiniz mi?		
21.	Eksen çizgilerinin kesişim noktasını merkez olarak aldınız mı?		
22.	Eşit aralıkta ikinci daireyi çizdiniz mi?		
23.	Daireyi sekiz eşit parçaya böldünüz mü?		
24.	Daire içine kare eksen çizgisi çizdiniz mi?		
25.	Eksen çizgisini ortalayarak kare şerit oluşturduğunuz mu?		
26.	Karenin köşelerine bitişik dört eşit kare oluşturduğunuz mu?		
27.	Kareyi ortasından şerit çizgilerle böldünüz mü?		
28.	Yatay ve dikey eksenleri ortalayarak kareler çizdiniz mi?		
29.	Dört karenin birbirine eşit olmasına özen gösterdiniz mi?		
30.	Bu karelerin önceki işlem basamağındaki karelerle eşit olmasına önem verdiniz mi?		
31.	Kare şeritler oluşturduğunuz mu?		
32.	Dört kare şeridin birbirine eşit olmasına özen gösterdiniz mi?		
33.	Bu şeritlerin önceki işlem basamağındaki kare şeritleriyle eşit olmasına önem verdiniz mi?		
34.	Motifi temize çektiniz mi?		
35.	Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kestiniz mi?		
36.	Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizdiniz mi?		
37.	240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 40x40 mm ölçülerinde karelere böldünüz mü?		
38.	Kare şeritleri birbirinin içinden geçirmeye özen gösterdiniz mi?		
39.	Kare şeritleri altlı üstlü çizmeye önem verdiniz mi?		
40.	Çizgilerinizi cetvelle düzgün çizmeye dikkat ettiniz mi?		
41.	İç içe iki kare çizdiniz mi?		
42.	İç karenin köşesi ile dış karenin kenar ortasını birleştirdiniz mi?		
43.	Bu şekilde yatay üçgenleri oluşturduğunuz mu?		
44.	İç karenin köşesi ile dış karenin kenar ortasını birleştirdiniz mi?		
45.	Bu şekilde dikey üçgenleri oluşturduğunuz mu?		
46.	Karenin iki köşesinden vev şerit oluşturduğunuz mu?		

47. Dış karenin köşesi eksen çizgisi olacak şekilde çizdiniz mi?		
48. Motifi cetvelle düzgün bir şekilde temize çektiniz mi?		
49. Motifi yan yana kullanarak geometrik yüzey süsleme desenini oluşturduğunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı evet ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki sorularda boşluk bırakılan yerlere uygun kelime veya kelimeleri yazınız.

1. Genellikle minyatürde gökyüzündeki bulutu yansıtan, bazen de kompozisyon içinde, boşluk doldurmak veya motiflere başlangıç noktası yaratmak amacıyla kullanılan bulut motifi .....tur.
2. Çin eserlerinde pek çok rastlanan bulut motifi mitolojik varlıklardan sayılan ..... ve .....'nın boğuşmaları sırasında hırs ve gazap hali olarak burunlarından çıkan buharın veya ateşin ifadesidir .
3. Gerek kullanma tarzları gerekse çizim şekilleri itibariyle Türkler de bulutun çıkış noktası .....tır.
4. Çiziliş itibariyle bulut motifini yağma bulut ve ..... olarak iki grupta toplayabiliriz.
5. Desen içinde sapları bağlama vazifesi gören bulut motifleri ..... olarak adlandırılır.
6. Geometrik motifler kompozisyonu alanlara ayırarak ..... kazandırır.
7. Cetvel, gönye, pergel gibi ilk çağlardan itibaren kullanılan araçlarla tasarımları düşünülen geometrik motifler en çok ..... uluslarının yaptığı süslemelerde vardır.
8. .... Anadolu'ya yerleştiğinde beraberinde getirdiği çok zengin süslemeleri önceki ulusların kültürü ile birleştirerek kendine özgün yeni bir yapıya kavuşturmuştur.
9. Köklü ve zengin coğrafyada ..... Yüzyıldan ..... Yüzyıla kadar egemenliğini sürdüren Selçuklu devleti ve beylikleri döneminde yapılan bezemeler bugünde zevk ve hayranlıkla seyredilmektedir.
10. Çoğunlukla klasik Osmanlı dönemi çinilerindeki Geometrik desenler, ... dediğimiz ince bordürlerle sınırlı kalmıştır.

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (Değerlendirme kriterleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

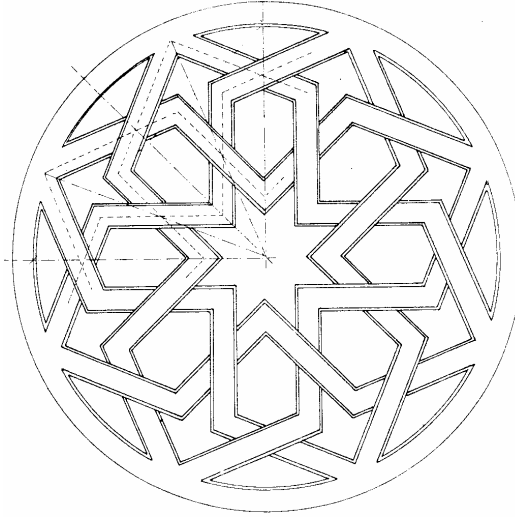
Kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- **SORU 1-** 18 cm çapında tabak ölçüsüne uygun hazırlamış olduğunuz parşömen kâğıdınıza tek file çizgisi çekerek, çizgi bulut, ortabağ bulut, tepelik bulut motifleri çeşitlerini kullanarak desen çiziniz

İşlemlere başlamadan önce çizim tekniği ve uygulama faaliyetlerinde sunulan resimleri ve şekilleri inceleyiniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

SORU 2- 18 cm çapında tabak ölçüsüne uygun hazırlamış olduğunuz parşömen kâğıdınıza tek file çizgisi çekerek, aşağıda görülen yalın geçme motifini çiziniz.

İşlemlere başlamadan önce çizim tekniği ve uygulama faaliyetlerinde sunulan resimleri ve şekilleri inceleyiniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet ve Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1.	Parşömen kâğıtlarınızı 220x220 mm ölçülerinde kestiniz mi?		
2.	Tüm kenarlarından 10 mm pay bırakarak antet çizgisini çizdiniz mi?		
3.	Aynı ölçülerde iki adet parşömen kâğıdını hazırladınız mı?		
4.	Çizimlerinize başlamadan önce çizim tekniği ve uygulama faaliyetlerinde sunulan resimleri ve şekilleri dikkatlice incelediniz mi?		
5.	Parşömen kâğıdının altına resim kâğıdı koydunuz mu?		
6.	200x200 mm ölçülerinde hazırladığınız ilk kâğıdınıza çizgi bulutların eksen çizgisini çizdiniz mi?		
7.	Eksen çizgilerinin ortasına çizgi bulutun dalgalarını çizdiniz mi?		
8.	Çizgi dalgalarını ortabağ bulut motiflerinin kanaviçeleri ile birleştirdiniz mi?		
9.	Dalga çizgisine kalınlık verdiniz mi?		
10.	Eşit kalınlıkta bir şerit oluşturmaya özen gösterdiniz mi?		
11.	Bulut motiflerini çizdiniz mi?		
12.	Motifleri dalgalı şerit üzerinde eşit aralıklarla serpiştirmeye özen gösterdiniz mi?		
13.	Motifleri yapraklarla zenginleştirdiniz mi?		
14.	Çizgi bulut motifini temize çektiniz mi?		
15.	Çizdiğiniz ortabağ kanaviçelerini ortalayarak çizmeye özen gösterdiniz mi?		
16.	Ortabağ kanaviçesine bulut motiflerini yerleştirdiniz mi?		
17.	Bulut motiflerini çizgilerle birleştirdiniz mi?		
18.	Ortabağ motifinin üst kenarlarına ikinci çizgileri çektiniz mi?		
19.	Motifin içinde oluşan boş alanların üst kenarındaki çizgiyi çiftleyerek doldurulduğuna dikkat ettiniz mi?		
20.	Ortabağ bulut motifini temize çektiniz mi?		
21.	Tepelik motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
22.	Kanaviçeye bulut motiflerini yerleştirdiniz mi?		
23.	Bulut motiflerini çizgilerle birleştirdiniz mi?		
24.	Tepelik motifinin üst kenarına ikinci bir çizgi çektiniz mi?		

25.	Motifin içinde oluşan boş alanların üst kenarındaki çizgiyi çiftleyerek doldurulduğuna dikkat ettiniz mi?		
26.	Tepelik bulut motifini temize çektiniz mi?		
27.	Bulut motifli çini desenini temize çektiniz mi?		
28.	Çizimlerinize başlamadan önce çizim tekniği ve uygulama faaliyetlerinde sunulan resimleri ve şekilleri dikkatlice incelediniz mi?		
29.	Parşömen kâğıdının altına resim kâğıdı koydunuz mu?		
30.	Çizim aşamalarının her birini tek harekette ve estetik çizgilerle çizmeye dikkat ettiniz mi?		
31.	Köşeden köşeye eksen çizgisini çizdiniz mi?		
32.	Eksen çizgilerine paralel çizgiler çizdiniz mi?		
33.	Bu çizgilere 90° dik çizgiler çizdiniz mi?		
34.	Ortaya çıkan kareleri eşit ölçülerde oluşturmaya özen gösterdiniz mi?		
35.	Eksen çizgilerine eşit kalınlıkta şeritler çizdiniz mi?		
36.	Oluşturduğunuz şeritleri üç eşit parçaya bölmeye özen gösterdiniz mi?		
37.	Kenarlardaki iki şeridi altı üstlü geçme şeklinde çizdiniz mi?		
38.	Cetvel ve gönye kullanarak düz çizgiler çelmeye özen gösterdiniz mi?		
39.	Geometrik deseni temize çektiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda Hayır cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1 CEVAP ANAHTARI

1	B
2	D
3	D
4	A
5	C

ÖĞRENME FAALİYETİ -2 CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	A
4	A
5	B

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	Yığma bulut
2	Simurg, ejderha
3	Tabiat
4	Dolantı bulut
5	Ortabağ
6	Hareketlilik
7	İslam
8	Selçuklu Türkleri
9	XI. , XV.
10	Zencerek

ÖNERİLEN KAYNAKÇA

- ALTUN Ara, Aslanapa Oktay, YETKİN Şerare, **İznik Çini Fırımları Kazısı II. Dönem**, İstanbul 1989
- ASLANAPA Oktay, **Türk ve İslam Sanatı III**, İstanbul 1959
- ASLANAPA Oktay, **Türk Sanatı**, İstanbul 1989
- GLASSIE Henry, **Günümüzde Geleneksel Türk Sanatı**, İstanbul 1993
- İNALCIK Halil, RENDA Gürsel, **Osmanlı Uygarlığı 2**, İstanbul 2003
- ÖNEY Gönül, **Türk Çini Sanatı**, İstanbul 1976
- ÖZBEK Yıldırım, **Taş Süsleme**, Ankara 2002
- ÖZKUL FINDIK Nurşen, **Osmanlı Seramikleri**, Ankara 2001
- ŞAHİN Faruk, **Türk Çini Sanatı Süslemeciliği**, Kütahya 1985
- TURANİ Adnan, **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Ankara 1980

KAYNAKÇA

- AKAR Azade, KESKİNER Cahide, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**, İstanbul 1978
- AKPARA Hülya, Kütahya Mesleki Eğitim Merkezi, Seramik Alanı Ders Notları
- ALPASLAN Aker, ETİKE Serap, İMER Arsal, KOMSUOĞLU Şükran, SEÇKİNÖZ Mine, **Resim II**, Ankara 1986
- ATASOY Nurhan, ROBY John, **İznik Seramikleri**, London 1989
- BAKIR Dr. Sitare Turan, **İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu**, Ankara 1999
- BİROL İnci, DERMAN Çiçek, **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**, İstanbul 1991
- KILIÇKAN Hüseyin, **Bezeme**, İstanbul 2004